

Міністерство освіти і науки України
 Національний технічний університет
 «Дніпровська політехніка»

Навчально – науковий інститут економіки

Фінансово-економічний факультет

Кафедра обліку і аудиту

ПОЯСНОВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеню бакалавра
 (бакалавра, магістра)

студента Гарбузюк Ярослави Юріївни

(ПІБ)

академічної групи 071-18зск-1

(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему: «Облік і контроль розрахунків з покупцями (на прикладі СФГ
 «Хуторське»)»

(назва за наказом ректора)

	Прізвище, ініціали	Оцінка	Підпис
Керівник роботи	Шишкова Н.Л.		
Рецензент			
Нормоконтроль	Шишкова Н.Л.		

Дніпро

2021

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

обліку та аудитуПашкевич М.С.

(підпис)

(прізвище, ініціали)

«__» _____ року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню роботи ступеню бакалавра**

(бакалавра, магістра)Студенту Гарбузюк Я.Ю. академічної групи 071-18зск-1

(прізвище та ініціали)

(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему: «Облік і контроль розрахунків з покупцями (на прикладі СФГ«Хуторське»»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____

№ _____

Розділ	Зміст	Термін
1	ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СФГ «ХУТОРСЬКЕ» У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	15.05.21р.
2	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ НА ПРИКЛАДІ СФГ «ХУТОРСЬКЕ»	22.05.2021р.
3	АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ СФГ «ХУТОРСЬКЕ»	01.06.21р.

Завдання видано

(підпис керівника)

Шишкова Н.Л.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі 20.04.2021 р.Дата подання до екзаменаційної комісії 10.06.2021 р.

Прийнято до виконання

(підпис)

Гарбузюк Я.Ю.

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 66 стр., 6 рис., 25 табл., 7 додатків, 48 джерел.

АУДИТ, ОБЛІК, ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, КОНТРОЛЬ,
РЕЗЕРВ СУМНІВНИХ БОРГІВ, РОЗРАХУНКИ З ПОКУПЦЯМИ

Об'єкт розроблення – сукупність теоретичних, методологічних та практичних аспектів організації бухгалтерського обліку і аудиту розрахунків з покупцями на СФГ «Хуторське» .

Мета роботи – дослідження і узагальнення теоретичних та практичних аспектів обліку й аудиту розрахунків з покупцями підприємства.

Охарактеризовано умови діяльності базового підприємства СФГ «Хуторське» . Проведено аналіз фінансового стану підприємства і окреслено тенденції і проблеми діяльності. Проаналізовано економічну сутність й узагальнено визначення терміну «дебіторська заборгованість». Надано класифікацію розрахунків з покупцями, а також способи їх ідентифікації, оцінки. Охарактеризовано документальне оформлення операцій за розрахунками з покупцями. Наведено методику відображення операцій з формування фінансових результатів у бухгалтерських регістрах обліку. Розглянуто процес планування аудиту і розроблено план і програму аудиту розрахунків з покупцями на СФГ «Хуторське» . Наведено приклади робочих документів аудитора для аудиту розрахунків з покупцями. Запропоновано практичні шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку і аудиту розрахунків з покупцями на СФГ «Хуторське» .

Практична значимість кваліфікаційної роботи полягає в тому, що отримані висновки спрямовані на удосконалення системи обліку та аудиту розрахунків з покупцями відповідно до сучасних умов господарювання. Надані пропозиції з удосконалення обліку і аудиту розрахунків з покупцями можуть знайти своє практичне застосування на СФГ «Хуторське» та інших підприємствах.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СФГ «ХУТОРСЬКЕ» У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	7
1.1 Характеристика умов діяльності базового підприємства	7
1.2 Фінансовий аналіз діяльності СФГ «Хуторське»	13
Висновки до розділу 1	21
РОЗДІЛ 2 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ НА ПРИКЛАДІ СФГ «ХУТОРСЬКЕ»	23
2.1 Економічний зміст, класифікація розрахунків з покупцями	23
2.2 Нормативно-правове регулювання обліку розрахунків з покупцями на підприємстві	27
2.3 Документальне оформлення розрахунків з покупцями	32
2.4 Аналітичний і синтетичний облік розрахунків з покупцями	35
2.5 Напрями вдосконалення обліку розрахунків з покупцями	40
Висновки до розділу 2	41
РОЗДІЛ 3 АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ СФГ «ХУТОРСЬКЕ»	43
3.1 Мета, завдання та інформаційні джерела аудиту розрахунків з покупцями	43
3.2 Планування і методика аудиту розрахунків з покупцями	46
3.3 Напрямки вдосконалення аудиту розрахунків з покупцями СФГ «Хуторське»	51
Висновки до розділу 3	56
ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	60
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Розрахунки з покупцями за економічним змістом відносяться до оборотного активу у вигляді поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги. Нарахування та визнання поточної дебіторської заборгованості відбувається за чистою реалізаційною вартістю, яка залежить від суми первісного визнання та нарахованого резерву сумнівних боргів з відображенням у фінансовій звітності підприємства. Резерв сумнівних боргів формується як фінансова безпека від безнадійної заборгованості абсолютною сумою або на підставі коефіцієнта сумнівності з розподілом в залежності від періоду непогашення дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію або надані послуги. Тому актуальними є питання узагальнення та вдосконалення теоретико-методологічних та практичних аспектів обліку і аудиту розрахунків з покупцями підприємства.

Проблеми вдосконалення обліку розрахунків з покупцями та їх контролю, особливо в умовах розвитку ринкових відносин, постійно знаходяться в центрі уваги вітчизняної науки і практики. Цьому питанню було присвячено наукові праці таких вчених, як Макаренко А.П. [1], Петрик О.А. [2], Подмешальська Ю.В. [3], Венгерук Н.П. [4], Матицина Н.І. [5], Пархоменко В.М. [6], Соболева-Терещенко, О.А., Жарнікова, В.В. [7].

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів обліку й аудиту розрахунків з покупцями на прикладі базового підприємства.

Для досягнення мети кваліфікаційної роботи були поставлені наступні завдання:

- розглянути особливості діяльності базового підприємства та зробити фінансовий аналіз його діяльності;
- визначити економічну сутність, класифікацію та способи розрахунків з покупцями;

- дослідити нормативно-правову базу обліку розрахунків з покупцями на підприємствах;
- розглянути документальне оформлення розрахунків з покупцями, методику відображення їх в аналітичному і синтетичному обліку;
- визначити мету, завдання та інформаційні джерела аудиту розрахунків з покупцями;
- розглянути етапи планування та методику аудиту розрахунків з покупцями;
- запропонувати напрями вдосконалення обліку і аудиту розрахунків з покупцями на базовому підприємстві.

У якості базового було обрано підприємство СФГ «Хуторське» .

Об'єктом дослідження виступає сукупність теоретичних, методологічних та практичних аспектів організації бухгалтерського обліку і аудиту розрахунків з покупцями.

Предметом дослідження є розрахунків з покупцями та пов'язані з їх виникненням і погашенням фінансово-господарські відносини.

Під час написання кваліфікаційної роботи були використані такі методи дослідження:

- аналіз, синтез, індукція та дедукція – при вивченні діяльності суб'єкта господарювання, його системи обліку та аудиту;
- вибіркові спостереження, інвентаризація, документальні перевірки – при проведенні аудиту розрахунків з покупцями;
- узагальнення – при окресленні проблем діяльності базового підприємства, її обліку і аудиту.

Практична значимість кваліфікаційної роботи полягає у наданні автором конкретних пропозицій щодо вдосконалення систем обліку і аудиту розрахунків з покупцями на СФГ «Хуторське» відповідно до сучасних умов господарювання.

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СФГ «ХУТОРСЬКЕ» В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1 Характеристика умов діяльності базового підприємства

В Україні на кінець 2020 року зареєстровано на 1031 фермерське господарство більше, ніж у 2019 р. та на 178 одиниць більше, ніж на початку липня 2020 р. Так, за даними Держстату в Україні працюють 1003 сільськогосподарських виробничих кооперативи, що на 4 господарства менше, ніж на жовтень 2019 р. Разом з тим, в Україні нараховується 1 279 обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів, що на 19 більше, ніж в аналогічний період минулого року.

Протягом 2019 року до ЄС ввезено 3,24 млн тон органічної агропродовольчої продукції, більше 10% якої припадає на Україну. Український експорт до ЄС збільшився на 27% – з 265,82 тис тон в 2018 р. до 337,86 тис тон в 2019 р.

В основному, до ЄС з України експортуються зернові (окрім рису та пшениці, 76,9% зернових українського походження), пшениця (31,8% з України), олійні культури (крім сої, 18,2% та друге місце після Туреччини), соя (4 місце та 13% імпорту сої з України), фрукти (11% та 3 місце). Також Україна входить до групи найбільших експортерів макухи, фруктових соків та овочів, що є ключовими експортними продуктами.

За даними Держстату, за часи незалежності ефективність агропромислового комплексу України, насамперед, щодо вирощування зернових та зернобобових культур, суттєво зросла.

За порівняно незначних змін показників сукупної посівної площі (від 14,7 млн га у 1991 р. до 15,3 млн га у 2019 р., максимум у 2013 р. – 16,2 млн га, мінімум у 2003 р. – 12,5 млн га), валовий збір (обсяг виробництва) зернових та зернобобових зріс у 1,94 раз (з 3,9 млн т у 1991 р. до 7,5 млн га у 2019 р.), урожайність - у 1,85 раз (з 26,5 ц/га у 1991 р. до 49,1 ц/га у 2019 р.). Отже,

зростання виробництва майже повністю було забезпечено збільшення урожайності (рис. 1.1).

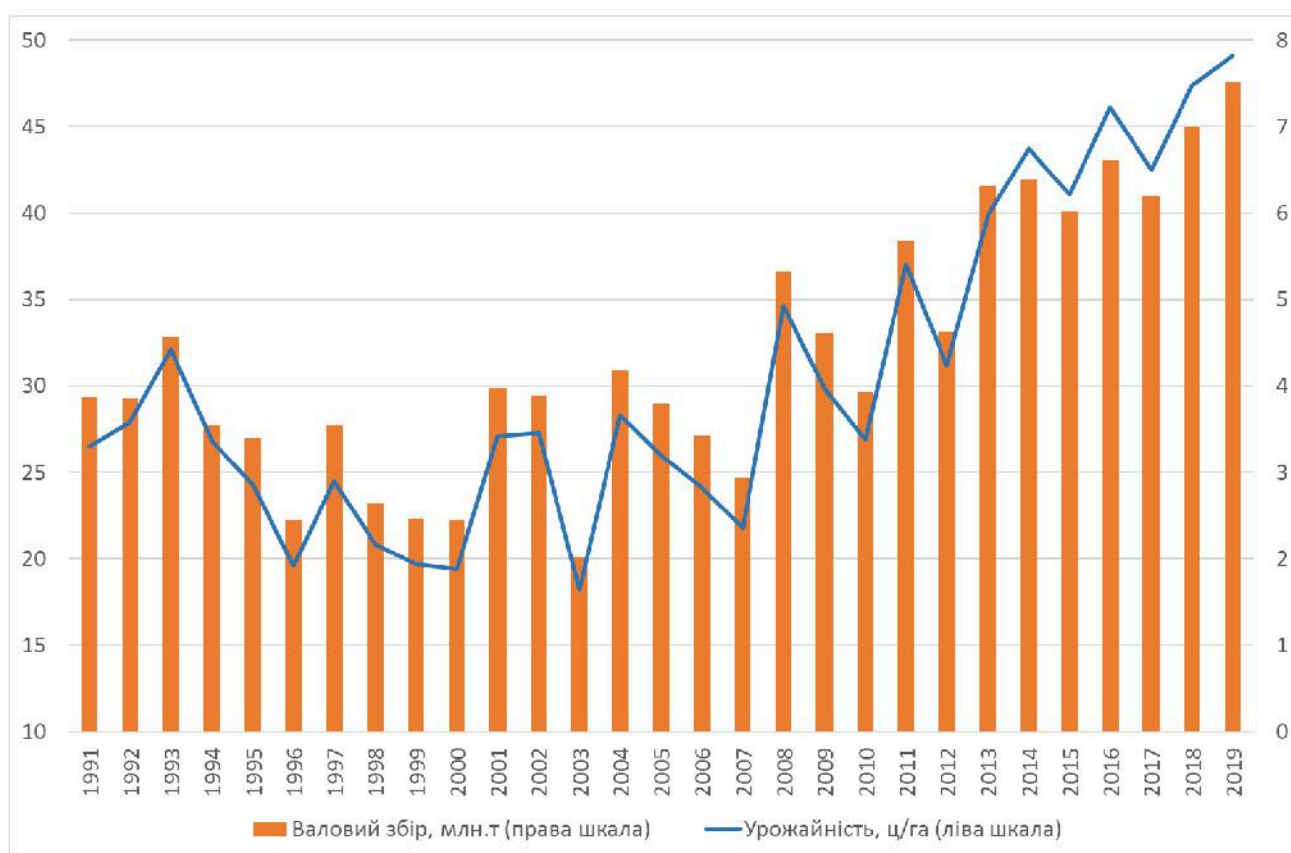

Рис.1.1. Валовий збір та урожайність зернових та зернобобових в Україні у 1991-2019 рр.

Джерело: складено самостійно на основі [2,7]

Сільське господарство як галузь має ряд особливостей, які у значній мірі визначають результати діяльності аграрних підприємств.

Серед них:

- засобами виробництва тут є живі організми - рослини і тварини, які розвиваються відповідно до біологічних законів. Тому в сільському господарстві дія економічних законів тісно переплітається з дією законів природи;

- основним засобом виробництва є земля вона безпосередньо пов'язана з процесом праці та виробництвом продукції. Її якісні та кількісні

характеристики мають прямий вплив на результат діяльності суб'єкта господарювання;

- природні умови мають значний вплив на діяльність сільськогосподарських підприємств і в результаті потрібно володіти значним обсягом інформації для зменшення ризиків та невизначеності у процесі виробництва продукції;

- для виробництва сільськогосподарської продукції використовують територіальні ресурси, що в свою чергу, потребує великої кількості перевезень техніки, матеріалів (насіння, паливо, добрива) і продукції (картопля, буряки, зерно);

- у сільському господарстві отримані результати праці мають місце для створення нових засобів виробництва;

- існує часова затримка між робочим періодом та періодом виробництва, останній може бути виконаним лише за умови відповідного впливу природних факторів та безпосередньої участі людей (оранка, догляд, збирання врожаю);

- сезонність виробництва, що передбачає зміни в організації праці, ефективного використання трудових ресурсів;

- важливою складовою виробництва в аграрних підприємствах є водні ресурси, її відсутність у необхідній кількості в певних регіонах призводить до впливу на вартість продукції; - транспортування засобів праці потребує значних енергетичних та грошових витрат [1].

Агропромисловий комплекс створює близько 12,1% валової доданої вартості держави й є одним з основних бюджетоформуючих секторів економіки України.

Предметом діяльності СФГ «Хуторське» є:

- вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур (основний);
- вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів;
- відтворення рослин;
- розведення свиней;

- допоміжна діяльність у рослинництві;
- виробництво олії та тваринних жирів;
- виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості;
- вантажний автомобільний транспорт;
- надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.

Але позитивні результати галузі значною мірою досягаються за рахунок виснажливого використання ресурсів сільської місцевості, а в аграрній сфері сформувались структурні деформації, загрозливі для подальшого поступального розвитку сільського господарства, сільського соціуму та всього суспільства.

Таким чином, базове підприємство відноситься до стратегічної галузі економіки України, розвиток якої має забезпечуватися за рахунок підвищення ефективності використання усіх видів ресурсів на основі впровадження новацій, які дозволяють знижувати видатки виробництва й екологічне навантаження на довкілля, підвищувати конкурентоспроможність продукції.

Об'єктом дослідження є СФГ «Хуторське».

Джерелом формування майна господарства є грошові та майнові внески засновника та членів господарства; доходи від реалізації продукції, робіт, послуг, і інших видів господарської діяльності.

Організаційно-виробнича структура СФГ «Хуторське» показана на рисунку 1.2.

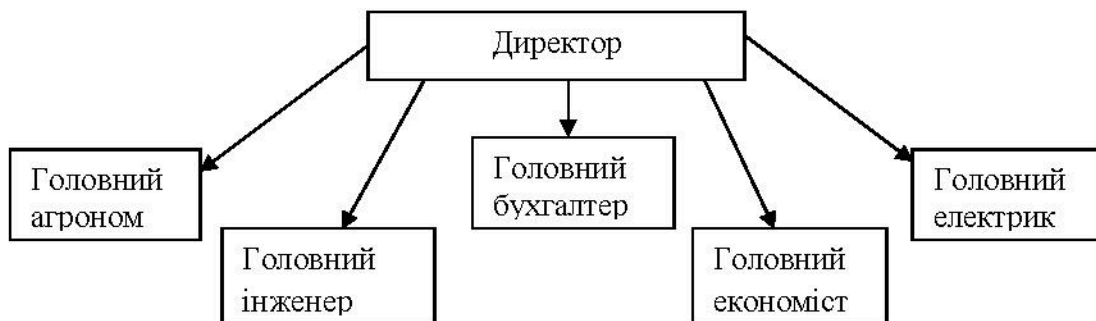

Рис. 1.2. Організаційно-виробнича структура СФГ «Хуторське»

Джерело: складено самостійно

Головна мета, з якою було створено фермерське господарство є здійснення виробничо-господарської діяльності в агропромисловій сфері, спрямованої на задоволення інтересів засновника та членів господарства на основі отриманого прибутку, а також всебічне насичення споживчого ринку України високоякісною продукцією.

Управління господарством здійснює голова, він відповідає за діяльність господарства як його засновник і керівник.

Місце розташування підприємства досить вигідне (Васильківський район, село Миколаївка), що зручно для реалізації продукції.

Господарство діє на принципах повного господарського розрахунку, самофінансування і самоокуповування, забезпечує соціальний розвиток і стимулювання працівників за рахунок накопичених засобів, несе повну відповідальність за результати власної господарської діяльності і виконання покладених на себе зобов'язань перед постачальниками і споживачами, бюджетом, банками, а також перед трудовим колективом згідно чинному законодавству.

Господарство має хороше технічне забезпечення. У власності господарства є свій механізований тік, складські приміщення ємністю 800 тисяч тон.

Достатньо власної сільськогосподарської техніки, щоб обходитися без орендованої. Господарство орендує земельні паї в фізичних осіб загальною площею 1047,7987 га, де вирощує озиму пшеницю, ярий ячмінь, озимий ріпак, кукурудзу, соняшник, кукурудзу на насіння.

Як платник єдиного податку 4 групи господарство здає раз на рік декларацію платника єдиного податку четвертої групи (табл 1.1).

Відповідно до п. 292-1.1 ПКУ об'єктом оподаткування є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) та / або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебуває у власності сільгосптоваровиробника або надана йому в користування, в тому числі на умовах оренди.

Таблиця 1.1

Податкове навантаження СФГ «Хуторське» у 2021 році

Група платників	Річний дохід, грн (з 2 квітня 2020 року)	Дозволена кількість працівників	Ставка	Не можуть бути платниками ЄП
4 група: сільсько-господарські товаровиробники	Частка с/г товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 %	Не обмежено	<p>Розмір ставок податку з 1 га с/г угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування. У відсотках бази він становить:</p> <ul style="list-style-type: none"> — для ріллі, сіножатей і пасовищ (крім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, а також сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту) розмір ставок податку з одного гектара буде встановлено на рівні 0,95; — для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, — 0,57; — для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях) — 0,57; — для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, — 0,19; — для земель водного фонду ставка залишиться на рівні 2,43; — для ріллі, сіножатей і пасовищ, які спеціалізуються на виробництві (вирощуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті, або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди — 6,33. 	<p>Згідно з п. 291.5-1ПКУ госпсуб'єкти:</p> <ul style="list-style-type: none"> — у яких понад 50 % доходу, отриманого від продажу с/г продукції власного виробництва та продуктів її переробки, становить дохід від реалізації декоративних рослин (за винятком зрізаних квітів, вирощених на угіддях, які належать с/г товаровиробнику на праві власності або надані йому в користування, та продуктів їх переробки), диких тварин і птахів, хуторяних виробів і хутра (крім хуторної сировини); — які провадять діяльність з виробництва підакцизних товарів, крім виноматеріалів виноградних (коди згідно з УКТ ЗЕД 2204 29 - 2204 30), вироблених на підприємствах первинного виноробства для підприємств вторинного виноробства, які використовують такі виноматеріали для виробництва готової продукції, вин виноградних, вин плодово-ягідних та/або напоїв медових, вироблених та розлитих у споживчу тару малими виробництвами виноробної продукції з виноматеріалів виключно власного виробництва (не придбаних), отриманих шляхом переробки плодів, ягід, винограду, меду власного виробництва, а також крім електричної енергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками та/або з відновлюваних джерел енергії (за умови, що дохід від реалізації такої енергії не перевищує 25 відсотків доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) такого суб'єкта господарювання); — які станом на 1 січня базового (звітного) року мають податковий борг, за винятком безнадійного податкового боргу, який виник внаслідок дії обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин).

Для ведення бухгалтерського обліку в господарстві створено бухгалтерську службу на чолі з головним бухгалтером.

В СФГ «Хуторське» журнально-ордерна форма ведення бухгалтерського обліку. Для роботи в електронному виді з документами господарство використовує програму «М.Е.Дос».

1.2 Фінансовий аналіз діяльності СФГ «Хуторське»

Для загальної характеристики підприємства слід провести фінансовий аналіз таких його показників: показники платоспроможності, фінансової стійкості, автономії, маневреності оборотних засобів, фінансування, кредитоспроможності, ліквідності тощо. З метою проведення такого аналізу рекомендується складання порівняльного аналітичного балансу, до якого входять основні агреговані показники бухгалтерського балансу. Порівняльний аналітичний баланс дає змогу спростити роботу проведення аналізу основних фінансових показників підприємства (табл.1.2).

Отримані в гр. 8 і 9 табл. 1.2 показники структурних змін дають можливість виявити, що в 2019 році активи підприємства зросли за рахунок необоротних активів, витрат майбутніх періодів, дебіторської заборгованості та грошових коштів.

Якщо ж аналізувати показники 2020 року, то активи зросли загалом за рахунок необоротних активів, дебіторської заборгованості, витрат майбутнього періоду та запасів.

Зовнішнім проявом фінансової стійкості підприємства є його платоспроможність.

Підприємство вважається платоспроможним, якщо грошові кошти, які в нього є, короткострокові фінансові вкладення (цінні папери, тимчасова фінансова допомога іншим підприємствам) й активні розрахунки (розрахунки з дебіторами) покривають його короткострокові зобов'язання. Платоспроможність підприємства можна подати у вигляді нерівності:

Таблиця 1.2

Аналітичний баланс СФГ «Хуторське» за 2020р. (тис. грн.)

Показник балансу	Абсолютні величини		Питома вага		Зміни			
	на початок періоду t1	на кінець періоду t2	на початок періоду t1, %	на кінець періоду t2, %	В абсолютних величинах at2-at1	У питомій вазі	У % до величини на початок періоду at2-at1/at1	У % до змін підсумку балансу at2-at1/Бt2 - Бt1
АКТИВ								
1. Необоротні активи	16400,00	22084,40	58,07	56,98	5684,40	-1,09	0,35	0,54
2. Оборотні активи	11844,20	16676,20	41,93	43,02	4832,00	1,09	0,41	0,46
а) запаси;	6152,80	7482,40	21,78	19,30	1329,60	-2,48	0,22	0,13
б) дебіторська заборгованість за товари (роботи, послуги), за розрахунками та інша;	1980,50	4617,10	7,01	11,91	2636,60	4,9	1,33	0,25
в) грошові кошти та їх еквіваленти;	16,70	8,30	0,06	0,02	-8,40	-0,04	-0,50	-0,0008
г) витрати майбутніх періодів;	3694,20	4414,50	13,08	11,39	720,30	-1,69	0,19	0,068
д) інші оборотні активи	-	153,90	-	0,40	153,90	0,40	-	0,01
БАЛАНС	28244,20	38760,60	100,0	100,0	15348,40	X	X	X
ПАСИВ								
1. Власний капітал	26743,10	32870,00	94,68	84,80	6126,90	-9,88	3,97	10,09
2. Коротко-строкові кредити банків	398,70	-	1,41	-	-398,70	-1,41	-1,00	0,04
3. Поточна кредиторська заборгованість	670,00	5085,30	2,37	13,12	4415,30	10,75	6,59	0,42
4. Інші поточні зобов'язання	432,40	805,30	1,53	2,07	372,90	0,54	0,86	0,04
БАЛАНС	28244,20	38760,60	100,0	100,0	10516,40	X	X	X

Джерело: складено самостійно

$$З_k < \Gamma + \Phi_v + Д_з$$

де $З_k$ - короткострокові зобов'язання;

Γ - грошові кошти;

Φ_v - короткострокові фінансові вкладення;

$Д_з$ - розрахунки з дебіторами.

Тож платоспроможність СФГ «Хуторське» має такий вигляд:

-на початок 2018 року: $340,50 > 10,50 + 5808,10$

-на кінець 2018 року: $398,70 < 16,70 + 1980,50$

-на початок 2019 року: $398,70 < 16,70 + 1980,50$

-на кінець 2019 року: $0 < 8,30 + 4617,10$

Економічною суттю фінансової стійкості підприємства є забезпеченість його запасів і витрат джерелами їх формування.

Для аналізу фінансової стійкості необхідно розрахувати такий показник, як надлишок чи нестача засобів для формування запасів і витрат, який розраховується як різниця між величиною джерел засобів і величиною запасів. Тому для аналізу передусім потрібно визначити розміри джерел засобів, які є у підприємства для формування його запасів і витрат.

Для характеристики джерел засобів для формування запасів і витрат використовуються показники, які відображають різний ступінь охоплення видів джерел. Серед них такі показники:

1. Наявність власних оборотних засобів - V_3 .

Цей показник розраховується за формулою:

$$V_3 = K + П_d - A_n$$

де K - капітал і резерви;

$П_d$ - довгострокові позики;

A_n - необоротні активи.

-на початок 2018 року: $V_3 = 17009,40 - 5172,70 = 11836,70$

-на кінець 2018 року: $V_3 = 26743,10 - 16400,00 = 10343,10$

-на початок 2019 року: $V_3 = 26743,10 - 16400,00 = 10343,10$

-на кінець 2019 року: $V_3 = 32870,00 - 22084,40 = 10785,60$

2. Загальна величина основних джерел формування запасів і витрат - $V_{\text{заг}}$:

$$V(\text{заг}) = V_3 + П_{\text{к}},$$

де $П_{\text{к}}$ - короткострокові кредити і позики.

- на початок 2018 року: $V(\text{заг}) = 11836,70 + 340,50 = 12177,20$

- на кінець 2018 року: $V(\text{заг}) = 10343,10 + 398,70 = 10741,80$

- на початок 2019 року: $V(\text{заг}) = 10343,10 + 398,70 = 10741,80$

- на кінець 2019 року: $V(\text{заг}) = 10785,60$

На підставі вищенаведених показників розраховуються показники забезпеченості запасів і витрат джерелами їх формування.

1. Надлишок (+) чи нестача (-) власних оборотних засобів $\pm E_3$:

$$\pm E_3 = V_3 - Z,$$

де Z -запаси.

- на початок 2018 року: $\pm E_3 = 11836,70 - 6710,30 = 5126,40$

- на кінець 2018 року: $\pm E_3 = 10343,10 - 6152,80 = 4190,30$

- на початок 2019 року: $\pm E_3 = 10343,10 - 6152,80 = 4190,30$

- на кінець 2019 року: $\pm E_3 = 10785,60 - 7482,40 = 3303,20$

2. Надлишок (+) чи нестача (-) власної величини основних джерел для формування запасів і витрат $\pm E_0$:

$$+ E_0 = V_{\text{заг}} - Z.$$

- на початок 2018 року: $+ E_0 = 12177,20 - 6710,30 = 5466,90$

- на кінець 2018 року: $+ E_0 = 10741,80 - 6152,80 = 4589,00$

- на початок 2019 року: $+ E_0 = 10741,80 - 6152,80 = 4589,00$

- на кінець 2019 року: $+ E_0 = 10785,60 - 7482,40 = 3303,20$

За ступенем фінансової стійкості підприємства можливі чотири типи ситуацій в нашому випадку це абсолютна стійкість, тобто: $Z < V_3 + П_{\text{к}}$.

Після розрахунку наявності й надлишку (нестачі) засобів для формування запасів і витрат підприємства рекомендується скласти таблицю аналізу змін фінансової стійкості за звітний період (табл. 1.3 та 1.4).

Аналіз фінансової стійкості СФГ «Хуторське» на кінець 2020р.

№ з/п	Показники	Формула визначення	Значення	
			початкове	кінцеве
1.	Наявність власних оборотних засобів (Вз), де: К- капітал і резерви; Пд - довгострокові позики; Ан – необоротні активи	$V3 = K + Pd - An$	10343,10	10785,60
2.	Загальна величина основних джерел формування запасів і витрат (Е0), де: Пк - короткострокові кредити і позики	$E0 = E3 + Pk$	4589,00	3303,50
3.	Показники забезпеченості запасів і витрат джерелами їх формування: а) надлишок (+) чи нестача (-) власних оборотних засобів ($\pm E3$), (де З - запаси); б) надлишок (+) чи нестача (-) власної величини основних джерел для формування запасів і витрат ($\pm E0$);	$\pm E3 = V3 - Z$	4190,30	3303,20
		$\pm E0 = V3ag - Z$	4589,00	3303,50
4.	Ступінь фінансової стійкості підприємства: а) абсолютна; б) нормальна; в) нестійкий фінансовий стан (де Дп-джерела, які послаблюють фінансове напруження: тимчасово вільні власні кошти, залучені кошти, кредити банку на тимчасове поповнення оборотних засобів та інші позикові засоби); г) кризовий фінансовий стан	$Z < V3 + Pk$ $Z = V3 + Pk$ $Z = V3 + Pk + Io$ $Z > V3 + Pk$	$Z > V3 + PK$ на 95	$Z < V3 + Pk$ на 255

Джерело: складено самостійно

За рахунок проведення аналізу змін фінансової стійкості можна зробити такі висновки, що станом на кінець 2019 року незначно зменшилася загальна величина основних джерел формування запасів і витрат, крім цього зменшилася величина наявних власних оборотних засобів, ці показники загалом відображають нестачу власних оборотних засобів та загальної величини джерел формування запасів. Якщо ж проводити аналіз ситуації на 2020 рік, то спостерігається явне збільшення показника наявності власних

оборотних засобів та загальної величини основних джерел формування запасів і витрат. Проаналізувавши показники двох років, можна сказати, що спостерігається позитивна тенденція щодо збільшення частки власних оборотних засобів.

Таблиця 1.4

Аналіз змін фінансової стійкості СФГ «Хуторське» за 2020р. (тис. грн.)

№ з/п	Фінансовий показник	На початок періоду	На кінець періоду	Зміни за звітний період
1.	Капітал і резерви	26743,10	32870,00	6126,90
2.	Необоротні активи	16400,00	22084,40	5684,40
3.	Довгострокові кредити і позики	-	-	-
4.	Наявність власних оборотних засобів (п. 1 +п. 3 -п. 2)	10343,10	10785,60	442,50
5.	Короткострокові кредити і позики	398,70	-	-398,70
6.	Загальна величина основних джерел формування запасів і витрат (п. 4 + п. 5)	10741,80	10785,60	43,80
7.	Запаси	6152,80	7482,40	1329,60
8.	Надлишок (+) чи нестача (-) власних оборотних засобів (п. 4 - п. 7)	4190,30	3303,20	-887,10
9.	Надлишок (+) чи нестача (-) загальної величини основних джерел формування запасів і витрат (п. 6 - п. 7)	4589,00	3303,20	-1285,80

Джерело: складено самостійно

Для характеристики фінансової стійкості підприємства використовується також ряд фінансових коефіцієнтів (табл.1.5).

Таблиця 1.5

Результати розрахунку фінансових коефіцієнтів

СФГ «Хуторське» за 2019р.

№ з/п	Коефіцієнт	Формули для визначення	Нормальне обмеження	На початок періоду	На кінець періоду	Зміни за звітний період
1	Автономії	$K_a = K/B$	$>0,5$	0,95	0,85	-0,10
2	Співвідношення позикових і власних засобів	$K_{пв} = Пд + Пк / K$	< 1	0,06	0,18	0,12
3	Забезпеченості власними засобами	$K_z = V_z / Z$	$>0,1$	1,68	1,44	-0,24
4	Маневреності	$K_m = V_z / K$	$>0,5$	0,39	0,33	-0,06
5	Фінансування	$K_f = K / Пд + Пк$	> 1	11,72	5,58	-12,24

Джерело: складено самостійно

Вирахувавши всі коефіцієнти, можна сказати про достатньо велику частку основних засобів у загальному обсязі ресурсів підприємства, а отже про високу фінансову незалежність (автономія) підприємства. Значення коефіцієнтів співвідношення позикових і власних коштів вказує на те що частина діяльності, яка фінансується за рахунок позикових джерел засобів невелика, отже загалом підприємство проводить діяльність за свій рахунок.

Коефіцієнт забезпеченості власними засобами показує наявність достатньої кількості власних оборотних засобів, необхідних для фінансової стійкості.

Коефіцієнт маневреності показує, яка частина власних засобів вкладена в наймобільніші активи. Як видно з показників даного підприємства, починаючи з показників на кінець 2019 року коефіцієнт маневреності виходить за показник нормального обмеження. Отже підприємство має недостатні можливості для маневрування своїми засобами.

Визначені коефіцієнти фінансування показують, що більша частина діяльності підприємства фінансується за рахунок власних засобів, проте на кінець 2020 року цей показник зменшується, та все ж він входить в нормальне обмеження.

У процесі взаємовідносин підприємств з банками, а також з іншими підприємствами постійно виникає необхідність у проведенні аналізу кредитоспроможності позичальника. Кредитоспроможність - здатність підприємства своєчасно і повністю розраховуватися за своїми зобов'язаннями. Рівень кредитоспроможності важливий як для банків, які видають кредити, так і підприємств, що прагнуть їх отримати. У ході аналізу кредитоспроможності проводяться розрахунки з визначення ліквідності активів підприємства і ліквідності його балансу (табл. 1.6).

Баланс вважається ліквідним за умови дотримання таких співвідношень між групами активів і зобов'язань:

$$A1 > П1, A2 > П2; A3 > Я3; A4 > П4;$$

Аналіз ліквідності балансу СФГ «Хуторське» за 2020р.

№ з/п	Показник балансу	На початок періоду	На кінець періоду
Актив			
1.	Найліквідніші активи A_2	16,70	8,30
2.	Активи, що швидко реалізуються, A_2	1980,50	4617,10
3.	Активи, що повільно реалізуються, A_3	9847,00	12050,80
4.	Активи, що важко реалізуються, A_4	16400,00	22084,40
	Баланс	28244,20	38760,60
Пасив			
1.	Найбільш термінові зобов'язання Π_1	670,00	5085,30
2.	Короткострокові пасиви Π_2	398,70	-
3.	Довгострокові пасиви Π_3	432,40	805,30
4.	Постійні пасиви $\Gamma_Ц$	26743,10	32870,00
	Баланс	28244,20	38760,60

Джерело: складено самостійно

В нашому випадку Баланс не можна назвати абсолютно ліквідним, так як наші результати мають дещо інше співвідношення:

$$A_1 < \Pi_1, A_2 > \Pi_2; A_3 > \Pi_3; A_4 < \Pi_4;$$

Порівняння першої і другої груп активів з першими двома групами пасивів показує поточну ліквідність, розглядаючи наші показники можна говорити про непоганий показник поточної ліквідності, не дивлячись на те що порівняння перших груп має негативний результат, порівняння других груп вказує все ж таки на платоспроможність підприємства.

Порівняння третьої групи активів і пасивів (активів, що повільно реалізуються, з довгостроковими зобов'язаннями) в нашому випадку показує перспективну ліквідність, тобто прогноз платоспроможності підприємства.

Ліквідність підприємства визначається і за допомогою ряду фінансових коефіцієнтів: коефіцієнту абсолютної ліквідності та коефіцієнту покриття чи поточної ліквідності (табл.1.7).

Як бачимо, з показників абсолютної ліквідності за 2019-2020 роки, отримані з розрахунків значення далекі від нормального обмеження, яке становить $K_{ал} > 0,5$. Якщо ж розглянути значення коефіцієнту покриття, чи поточної ліквідності, то його значення знаходяться в нормі.

**Аналіз показників абсолютної та поточної ліквідності СФГ
«Хуторське» в динаміці за 2020р.**

Показники	Значення		Відхилення
	На початок періоду	На кінець періоду	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0160	0,0016	-0,0144
Коефіцієнт покриття (поточної ліквідності)	11,0800	3,2800	-7,8000

Джерело: складено самостійно

Підсумувавши данні таблиць, можна говорити про те, що частина поточної заборгованості, яка може бути погашена в найближчий до моменту складання балансу час виходить за рамки норми. Інша ж ситуація спостерігається з показником, який показує, яка частина поточної заборгованості може бути погашена в найближчий до моменту складання балансу час, він має достатньо великі значення.

Висновки до розділу 1

Сільське господарство – важлива складова вітчизняного господарського комплексу. Незважаючи на наявність вагомих і тривалих проблем у сферах фінансового і матеріально-технічного забезпечення галузі, її значення в економічній системі країни останніми роками суттєво посилилося. Водночас в усьому світі потужне й ефективне сільськогосподарське виробництво виступає не першопричиною, а одним із наслідків високого рівня національного загальноекономічного розвитку. Це засвідчує, що стратегію розвитку України треба будувати на випереджуючих темпах зростання неаграрних секторів економіки, що повинно забезпечувати належний прогрес і в аграрній галузі.

Статистика доходів і витрат населення дозволяє визначити місткість внутрішнього ринку продовольчих товарів і послуг. У 2019 р. річний наявний грошовий дохід у розрахунку на одну особу дорівнював в Україні 30,5 тис. грн, з яких 53% витрачалося на продовольчі потреби, до складу яких статистика

включає харчування, алкогольні напої та тютюнові вироби. Отже, річні продовольчі витрати однієї особи – 16,2 тис. грн, місткість продовольчого ринку у 2019 р. – 692 млрд грн.

Таким чином, станом на 1 квітня 2020 року в Україні налічується 47,22 тис. фермерських господарств. За підсумками 2019 року Україна посіла 1 місце в Європі та 2 місце у світі (зі 123 країн) за обсягами експортованої органічної продукції до ЄС, піднявшись на дві сходинки порівняно з попереднім роком. Тож можна зробити висновок, що СФГ «Хуторське» має задовільні умови для подальшого розвитку.

Існують зовнішні загрози, котрі знижують загальний рівень прибутковості підприємства, а саме на макрорівні зниженням дохідності населення; на мікрорівні - збільшенням собівартості продукції в залежності від закупки у постачальників, появи вдосконалених устаткувань у конкурентів, що показує підприємству свої слабкі місця у фінансовому стані.

Тому для СФГ «Хуторське» у стратегічному напрямі необхідно подолати загрози зовнішніх чинників завдяки:

- мінімізації витрат за рахунок використання нового обладнання для рослинництва і тваринництва з навчанням працівників;
- визначенню оптимального вибору постачальників сировини та матеріалів для зниження собівартості продукції;
- провадження маркетингової політики з покупцями на ринку сільськогосподарської продукції у місцях реалізації з визначенням лояльної цінової політики, якості та гарантії продукції.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ НА ПРИКЛАДІ СФГ «ХУТОРСЬКЕ»

2.1 Економічний зміст, класифікація розрахунків з покупцями

Згідно з цивільним законодавством, господарські відносини підприємства з іншими фізичними і юридичними особами передбачає виникнення між ними прав та зобов'язань, які повинні бути обумовлені та зафіксовані на підставі договору. Договір повинен обов'язково включати умови, реквізити обох сторін та бути складений відповідно до вимог Цивільного кодексу.

До основних видів договорів з оформленням взаємовідносин з покупцями і замовниками відносять:

- договір купівлі-продажу, в якому зазначена ціна за одиницю продукції, та відвантажувальні документи, які є підтвердженням отриманих покупцем відповідної кількості продукції згідно умов договору;
- договір поставки, який за оформленням є збіжний з договором купівлі-продажу, але має місце оформлення тільки з покупцем (замовником), який виконує підприємницьку діяльність;
- договір надання послуг, який слугує для зазначення умов сторін на виконання робіт або надання послуг.

Протягом дії договору з покупцем (замовником), а саме з моменту його підписання до операції надходження платежу від реалізації підприємством своєї продукції, послуг або робіт, у бухгалтерському обліку підприємства відображається заборгованість покупця (замовника), яка іменуються економічним показником «дебіторська заборгованість».

Таким чином, для розкриття економічного змісту розрахунків з покупцями та замовниками потрібно визначити теоретичні аспекти дебіторської заборгованості.

Існують багато наукових підходів для визначення «дебіторської заборгованості». Сурніна К.С. під дебіторською заборгованістю розуміє матеріальні ресурси, які не оплачені контрагентами, або готівка, що вилучена з обігу грошових коштів. Дещо по-іншому підходить до визначення цього терміну Бутинець Ф. Ф., який трактує поняття дебіторської заборгованості як суму заборгованостей підприємств на певну дату.

Отже, існують різні підходи науковців до поняття «дебіторської заборгованості», які окремо викладені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Визначення поняття «дебіторська заборгованість» в різних джерелах

№	Група авторів (джерело)	Визначення поняття «дебіторська заборгованість»
1	Сурніна К.С. [9]	матеріальні ресурси, які не оплачені контрагентами, або готівка, що вилучена у підприємства.
2	Бутинець Ф.Ф. [10]	сума заборгованостей підприємств на певну дату.
3	Кужельний М.В., Лінник В.Г. [11]	актив, коли підприємство має юридичне право отримувати грошові кошти.
4	Шевченко В.О. [12]	показник фінансового стану підприємства, який являє собою суму заборгованості на користь підприємства на певну дату за наданий комерційний та споживчий кредити покупцям, а також авансування постачальників, щодо яких у підприємства з'являється майнове право вимоги оплати боргу. При цьому такі відносини мають документальне підтвердження.
5	Іванов Є.О. [13]	боргові права до покупців.
6	Черненко Л.В. [8]	права (вимоги), що належать продавцю (постачальнику) як кредитору, на повернення боргів платниками та фінансовий ресурс, що тимчасово вилучений із кругообігу і підлягає поверненню у майбутньому.

[Складено за 8-13]

Аналіз визначень різними науковцями, які викладені у табл.2.1, дає змогу визначити загальну точку зору визначення поняття «дебіторська заборгованість», котра характеризується як борг. Борги – це зобов'язання фізичних або юридичних осіб перед підприємством щодо передачі майна або сплати певної суми коштів передбачених умов договору.

До головних причин виникнення дебіторської заборгованості відносять:

- реалізація продукції (товарів, робіт, послуг), надання послуг або виконання робіт покупцям та замовникам;
- оборотні кошти, які виступають передоплатою (авансом) перед постачальниками за надання продукції, товарів, робіт, послуг;
- оборотні кошти, які виступають авансом за розрахунками з бюджетом (податки та обов'язкові платежі).

Узагальнюючи усю інформацію з наукових джерел, є шість критеріїв для класифікації дебіторської заборгованості, які розкриті у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Класифікація дебіторської заборгованості

Критерій класифікації	Види дебіторської заборгованості
Термін погашення та зв'язок з нормальним операційним циклом	– довгострокова (не виникає в ході нормального операційного циклу та термін погашення більше 12 місяців); – поточна (відбувається в ході нормального операційного циклу, строк погашення менше 12 місяців).
Об'єкт, у відношенні якого виникла дебіторська заборгованість	– дебіторська заборгованість по розрахункам; – векселі одержані; – дебіторська заборгованість за товари, послуги; – іншу поточна дебіторська заборгованість.
Форма виникнення	– забезпечена (заборгованість покрита векселем); – незабезпечена (непокрита векселем).
Причина виникнення	– виправдана (відбувається у процесі реалізації товару згідно умов договору або становить менше одного місяця для погашення); – не виправдана (прострочена заборгованість або є помилки в оформленні документації до умов договору).
Своєчасність погашення боржником дебіторської заборгованості	– дійсна (строк оплати не настав); – сумнівна та безнадійна (за терміном погашення не сплачена в строк).
Економічний зміст	– товарна дебіторська заборгованість (заборгованість за основними видами діяльності); – нетоварна дебіторська заборгованість (заборгованість, яка пов'язана з проведенням фінансових операцій: фінансові доходи, дохід від участі в капіталі).

[Складено за 9]

Розрахунки з покупцями та замовниками за економічним змістом визнається як товарна дебіторська заборгованість. У свою чергу товарна дебіторська заборгованість відноситься за критерієм терміну погашення до поточної дебіторської заборгованості, так як заборгованість відбувається у звичайній діяльності підприємства, що відноситься до нормального операційного циклу. Тому, згідно класифікацією розрахунки з покупцями та замовниками іменуються як поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги.

Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги визнається активом з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг за наявності умов, передбачених у п. 8 П(С)БО 15 «Дохід», а саме:

- покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив);
- підприємство не здійснює надалі управління та контролю за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами);
- сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена;
- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигід підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені [10].

Отже, розрахунки з покупцями та замовниками відноситься до поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги. При оцінці потрібно враховувати, що за звітний період можливі втрати від неповернення частини боргів покупцями, які потребують забезпечення гарантії фінансової безпеки у вигляді створення резерву сумнівних боргів для кожної групи дебіторської заборгованості в залежності від строків непогашення.

2.2 Нормативно-правове регулювання обліку розрахунків з покупцями на підприємстві

Існують п'ять рівнів регламентації нормативно-правових актів, в залежності від першочергової переваги згідно законодавству, так як мають більш вагоме юридичне значення у вирішенні суб'єктом господарювання поточних та стратегічних завдань по обліку розрахунків з покупцями та замовниками.

До першого рівня нормативно-правових актів відносяться Закони та Кодекси України, які є фундаментом для здійснення всіх видів облікових операцій за розрахунками з покупцями та замовниками. У табл.2.3, подано зміст нормативно-правових актів першого рівня.

Таблиця 2.3

Нормативно-правові акти першого рівня, що регламентують завдання обліку розрахунків з покупцями та замовниками

№ п/п	Назва нормативно-правого акту	Стислий зміст
1	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (за останньою редакцією станом на 03.07.2020 р., на підставі ЗУ від 17.06.2020 р. № 720-IX) [14]	Визначаються правові принципи регулювання, організації та ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в Україні. Визначає самостійність суб'єкта господарювання, в прийнятті облікової політики, в якій відображаються основні засади дебіторської заборгованості. Цей закон поширюється на всі види суб'єктів господарювання, створених відповідно до законодавства України.
2	Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (за останньою редакцією станом на 16.10.2020 р., на підставі ЗУ від 20.09.2019 р. № 124-IX) [15]	Регулюється особисті немайнові та майнові відносини, на основі юридичної рівності та вільного волевиявлення учасників. За Розділом II ЦКУ, визначено основні загальні тлумачення, умови та правила укладання договору. Окремо за ст. 901 ЦКУ регламентується положення щодо договору про надання послуг.
3	Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (за останньою редакцією станом на 16.10.2020 р., на підставі ЗУ від 20.09.2019 р. № 124-IX) [16]	Встановлює відповідно до Конституції України правові основи господарської діяльності різних видів суб'єктів господарювання, визначає їх права і відповідальність у здійсненні операцій з іншими фізичними або юридичними особами.

4	Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (за останньою редакцією станом на 07.11.2020 р., на підставі ЗУ від 14.07.2020 р. № 786-IX) [17]	Регулює стягнення податків та зборів з суб'єктів господарювання, та порядок їх адміністрування. Визначає порядок нарахування, базу та ставку оподаткування податку на додану вартість (ПДВ) при реалізації продукції, товарів, робіт, послуг.
5	Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 р. № 1023-XII (за останньою редакцією станом на 16.10.2020 р., на підставі ЗУ від 20.09.2019 р. № 124-IX) [18]	Регулює відносини між покупцями (замовниками) продукції, товарів, робіт, послуг, та суб'єктами господарювання різних форм власності. Встановлює права споживачів (покупців, замовником) та викладаються основні положення до повернення товару.
6	Кодекс України з процедур банкрутства від 18.11.2018 р. № 2597-VIII XII (за останньою редакцією станом на 17.10.2020 р., на підставі ЗУ від 05.06.2020 р. № 686-IX) [19]	Визначає процедури укладення мирової угоди з боржником. Окремо фіксується, що мирова угода може бути укладена на будь-якому етапі справи про банкрутство. Описує процедури списання боргів боржника, у разі оформлення мирової угоди.

[Складено за 14–19]

Нормативно-правові акти другого-четвертого рівня регламентації визначають за законодавством методологічні принципи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності за поточною дебіторською заборгованістю за розрахунками з покупцями та замовниками.

Дані рівні регламентуються нормативно-правовими актами, до яких відносять:

- до другого рівня: постанови Кабінету Міністрів України;
- до третього рівня: Національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку, затверджені Міністерством фінансів України;
- до четвертого рівня: інструкції та методичні рекомендації органів виконавчої влади.

Суть нормативно-правових актів другого-четвертого рівня, що регламентують завдання обліку розрахунків з покупцями та замовниками визначено у табл.2.4.

Нормативно-правові акти другого-четвертого рівня, що регламентують завдання обліку розрахунків з покупцями

№ п/п	Рівень регламентації	Назва нормативно-правового акту	Стислий зміст
1	Другий рівень	Постанова КМУ «Про результати суцільної інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості і заходи щодо її скорочення» від 29.04.1999 р. № 750 (за останньою редакцією станом на 12.07.2000 р., на підставі Постанови КМУ від 12.07.2020 р. № 1111) [20]	Формує методику планових заходів щодо скорочення кредиторської та дебіторської заборгованості у взаємних операціях суб'єктів господарювання.
2	Третій рівень	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом МФУ від 07.02.2013 р. № 73 (за останньою редакцією станом на 23.07.2019 р., на підставі наказу МФУ від 31.05.2019 р. № 226) [21]	Визначає вимоги до складання фінансової звітності, визнання і розкриття її елементів. Описується відображення інформації про дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг в звіті про фінансовий результат (форма №2)
3	Третій рівень	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість", затверджено наказом МФУ від 08.10.1999 р. № 237	Розкриває методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності.
4	Третій рівень	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід", затверджено наказом МФУ від 29.11.1999 р. № 290 (за останньою редакцією станом на 09.08.2013 р., на підставі наказу МФУ від 27.06.2013 р. № 627)]	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності. Розкриває у п. 8 Положення, умови визнання доходу від реалізації продукції, товарів
5	Третій рівень	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати", затверджено наказом МФУ від 31.12.1999 р. № 318 (за останньою редакцією станом на 09.08.2013 р., на підставі наказу МФУ від 27.06.2013 р. № 627) [22]	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності. У п. 20 Положення указується, що до інших операційних витрат включається сума безнадійної дебіторської заборгованості та відрахування до резерву сумнівних боргів.

Продовження табл.2.4

6	Третій рівень	Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджено наказом МФУ від 02.09.2014 р. № 879 (за останньою редакцією станом на 18.11.2016 р., на підставі наказу МФУ від 04.10.2016 р. № 868) [23]	Визначає порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань та оформлення її результатів. У п. 7.2 Положення зазначається, що при інвентаризації усім дебіторам
7	Третій рівень	Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджено наказом МФУ від 24.05.1995 р. № 88 (за останньою редакцією станом на 03.08.2018 р., на підставі наказу МФУ від 20.06.2018 р. № 565) [24]	Встановлює порядок оформлення, зберігання та відображення у бухгалтерському обліку первинних документів за господарськими операціями (у тому числі з іншими фізичними та юридичними особами).
8	Четвертий рівень	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджено наказом МФУ від 30.11.1999 р. № 291 (за останньою редакцією станом на 29.10.2019 р., на підставі наказу МФУ від 16.09.2019 р. № 379) [25]	Встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій. Визначає перелік бухгалтерських рахунків для обліку розрахунків з покупцями та замовниками.
9	Четвертий рівень	Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджено постановою Правління НБУ від 21.01.2004 р. № 22 (за останньою редакцією станом на 30.04.2020 р., на підставі постанови Правління НБУ від 24.04.2020 р. № 56) [26]	Регламентує: – загальні правила, види і стандарти розрахунків клієнтів банків та банків у грошовій одиниці України на території України, що здійснюються за участю банків; – порядок списання коштів з рахунку в банку; – порядок накладання санкцій за невиконання грошових зобов'язань; – правила оформлення платіжних документів: меморіальний ордер; платіжне доручення; платіжна вимога-доручення; платіжна вимога, розрахунковий чек.

[Складено за 20–26]

Важливе значення в нормативно-правовому забезпеченні для завдань з обліку розрахунків з покупцями та замовниками займають організаційні документи суб'єкта господарювання, які відносяться до п'ятого рівня регламентації, адже саме в них висвітлюється елементи обліку, які є винятковими для специфіки економічної діяльності.

Організаційні документи та їх зміст в обліку розрахунків з покупцями та замовниками для суб'єкта господарювання, подано у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Організаційні документи суб'єкта господарювання (п'ятий рівень регламентації), що регулюють завдання обліку розрахунків з покупцями

п/п	Назва нормативного документу	Стислий зміст
1	Наказ про облікову політику підприємства	Встановлює внутрішнім регламентом: – порядок оформлення договірних відносин; – введення посадової інструкції бухгалтера до опису якої входить облік розрахунків з покупцями та замовниками; – організацію документації і документообігу за господарськими операціями (у тому числі з покупцями та замовниками); – класифікацію групи поточної дебіторської заборгованості за строками непогашення; – способи та порядок обчислення резерву сумнівних боргів; – коефіцієнт сумнівності для різних видів поточної дебіторської заборгованості для розрахунку резерву сумнівних боргів; – визнання та порядок списання безнадійної дебіторської заборгованості.
2	Робочий план рахунків з обліку товарної дебіторської заборгованості	Формує синтетичні та аналітичні рахунки покупців та замовників, необхідних для своєчасності введення бухгалтерського обліку суб'єкту господарювання за принципами кодування.
3	Первинні документи, розроблені підприємством (у разі використання)	Форми первинних документів, які прийняті підприємством у Наказі про облікову політику з формами у додатках для розрахунків з покупцями та замовниками, за умови наявності в них обов'язкових реквізитів.

Складено самостійно

Також у процесі аудиторської перевірки первинних документів та облікових регістрів з майбутнім представленням аудиторського висновку,

аудитор використовує нормативно-правове забезпечення, так як висвітлена інформація даних нормативно-правових актів можуть стати інформаційною базою для причин помилок посадових осіб, які призводять до викривлення фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання.

2.3 Документальне оформлення розрахунків з покупцями

Взаємовідносини суб'єкта господарювання з покупцями і замовниками пов'язані з укладанням договору купівлі-продажу продукції (товарів), поставки, надання послуг, які були окремо зазначені та описані у п.1.1., для подальших етапів проведення господарських операцій, які формують поточну дебіторську заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги. У типовому договорі вказуються найменування продукції (товарів), робіт, послуг, а також права та обов'язки товариства та покупця (замовника).

Першим етапом, на підставі складеного договору, суб'єкт господарювання відправляє покупцю рахунок-фактуру (рахунок), який є документом для виникнення дебіторської заборгованості, та містить інформацію з виставленням покупцеві сум до сплати. Мета документа проінформувати покупця про продукцію, товари, роботи, послуги, які йому пропонується оплатити. Покупець, має право відмовитися, у разі майбутньої відправки готової продукції (товарів) або надання робіт (послуг); або зобов'язаний оплатити, якщо операція вже відбулася на підставі умов договору.

На підприємстві СФГ «Хуторське» використовують форму рахунка-фактури, яка заповнюється у програмному забезпеченні «Акцент 7.0. Бухгалтерія» та електронними засобами відправляється покупцю (замовнику) як передоплата за готову продукцію. Прикладом заповнення є рахунок №81/20 від 2 вересня 2020 р. по реалізації продукції контрагенту ТОВ «ВС Зерномайстер» (Додаток Б).

Другим етапом, на підставі даних виставленого рахунка-фактури, є здійснення перерахування коштів на розрахунковий рахунок або у касу суб'єкта господарювання покупцем (замовником).

Існує перелік банківських документів, які використовуються згідно з Інструкцією Національного банку України «Про безготівкові розрахунки в Україні» [25] та є підтвердженням погашення поточної дебіторської заборгованості, а саме:

— платіжне доручення, яке матиме універсальний характер, та найчастіше використовується у розрахунках з покупцями та замовниками, оскільки документ покупець може сформувавши для операціоніста банку (каса) або за допомогою інтернет-банкінгу, які з обох варіантів проведуть платіж;

— розрахунковий чек, використовується як підтвердження платежу у разі оплати за допомогою банківських терміналів;

— вексель, який є відстрочкою оплати дебіторської заборгованості за отримані товари (роботи, послуги) і використовується покупцем (замовником) у випадку коли немає можливості оплатити заборгованість у поточний час.

У випадку готівкової оплати покупцем (замовником) через касу продавця, формується — прибутковий касовий ордер, формою № КО-1, затвердженою Постановою НБУ від 29.12.2017 р. №148 [33] з підписом уповноваженою особою та печаткою суб'єкта господарювання, який реалізує продукцію, товари, роботи, послуги. Квитанція від оприбуткованого касового ордеру при оплаті видається покупцеві, що є підтвердженням погашення дебіторської заборгованості.

Після документального підтвердження оплати платіжними документами, рахунок-фактура (рахунок) є підставою для відображення в бухгалтерському обліку господарської операції за розрахунками з покупцями та замовниками, що формує дохід від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг.

Підприємство СФГ «Хуторське» отримує платежі від покупців (замовників) для закриття дебіторської заборгованості, безготівковою формою

на поточний рахунок в АТ КБ «ПРИВАТБАНК» з отриманням від покупців платіжного доручення з позначенням відмітки «Проведено банком» та підписом уповноваженої особи банку. Прикладом є оплата вищезазначеного рахунка-фактури №81/20 від 2 вересня 2020 р. (ТОВ «ВС Зерномайстер») у вигляді сформованого контрагентом та прийнятого банком платіжного доручення № 54 від 3 вересня 2020 р. (Додаток В).

Наступним етапом, на підставі здійсненої оплати, відбувається відпуск готової продукції (товарів) або надання робіт (послуг) покупцю (замовнику), та видається первинний документ, у якому зазначається реквізити постачальника та покупця, найменування, кількість та сума отриманої продукції, товарів, робіт або послуг (вартість та суму ПДВ), особистий підпис представника постачальника засвідченою печаткою суб'єкта господарювання.

Існують різновид первинних документів, які відображають отримання продукції (товарів) або надання робіт (послуг), а саме:

— видаткова накладна, форма № М-11, затвердженою наказом Міністерства від 21.06.1996 № 193 [34], яка призначена для оформлення операцій з відпуском товарів (продукції) зі складу покупцю (замовнику);

— товарно-транспортна накладна, форма № 1-ТН, яка використовується, коли посередником відносин окрім суб'єкта господарювання та одержувача (замовника) є стороння особа — перевізник вантажу продукції або товарів на шляху його проходження від складу до прибуття згідно Правил № 363 Міністерства інфраструктури України [35]. Документ видається вантажоодержувачу (замовнику) разом з отриманим вантажем у пункті його призначення з описом транспортних витрат;

— акт приймання-передачі виконаних робіт (наданих послуг), є документом, який фіксує завершення будь-яких робіт та приймання їх замовником за фіксуванням періоду виконання та вартості згідно договору про надання послуг (виконання робіт);

Вищезазначені первинні документи суб'єкт господарювання видає покупцю (замовнику) або надсилає у електронному вигляді з заповненими

обов'язковими реквізитами та підписаним цифровим підписом (ЕЦП) уповноваженої особи, які мають рівнозначну юридичну силу згідно листа ДФС від 04.01.2017 р. № 30/6/99-99-15-02-02-15 [36].

На підприємстві СФГ «Хуторське» при реалізації продукції, бухгалтерія формує видаткову накладну у програмному забезпеченні «Акцент 7.0. Бухгалтерія» та видає покупцю (замовнику). Прикладом є завершення операції з ТОВ «ВС Зерномайстер», який разом з продукцією, отримав видаткову накладну № 81/20 від 3 вересня 2020 р. (Додаток Г).

Останнім етапом, є формування податкової накладної, затвердженої форми згідно Наказу Міністерства фінансів України від 17.09.2018 р. № 763 [38], яка є обов'язковим доповненням до вищезазначених первинних документів, у формуванні податкового зобов'язання суб'єкта господарювання (продавця) у момент зарахування коштів від покупця на банківський рахунок як оплата товарів/послуг, або дати відвантаження товарів/надання послуг (одна з перших подій) згідно п. 187.1 статті 187 ПКУ [17].

2.4 Аналітичний і синтетичний облік розрахунків з покупцями

Рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» розподіляється на субрахунки в залежності від виду покупців, а саме:

- 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» (за господарськими операціями з контрагентами, які є резидентами, у розрахунках в національній валюті);
- 362 «Розрахунки з іноземними покупцями» (за господарськими операціями з контрагентами, які є нерезидентами, у розрахунках в національній та іноземній валюті згідно договору).

На дебеті рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» відображають обсяг продажу реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг, яка включає податок на додану вартість (ПДВ) та інші обов'язкові платежі, які підлягають відніманню та сплати до бюджету; на кредиті — суму платежів, які надійшли як дохід від реалізації на розрахунковий рахунок суб'єкта

господарювання за допомогою банківських розрахунків, або напряду до каси підприємства. Сальдо рахунка відображає дебіторську заборгованість покупців та замовників за отриману продукцію, товари, роботи, послуги, які не погасили у поточному періоді.

Організація синтетичного обліку розрахунків з покупцями та замовниками ведеться у Журналі 3. Введення аналітичного обліку за розрахунками з покупцями та замовниками деталізується за найменуванням покупця (замовника) та номером документа (договору), з додаванням до субрахунку аналітичного позначення у вигляді відомості № 3.1 журналу 3 (до рахунку 36), затвердженої форми наказом Міністерства фінансів України від 29 грудня 2000 р. № 356 [37]. За кожним з них визначено залишки на початок та кінець місяця, та обороти за дебетом та кредитом за звітний період.

На сучасному стані бухгалтерського обліку, суб'єкти господарювання використовують автоматизовані програми, які замінюють ручне заповнення вищезазначених бланків аналітичного та синтетичного обліку. Досліджуване підприємство СФГ «Хуторське», використовує програмне забезпечення «Акцент 7.0. Бухгалтерія», яке забезпечує організацію електронного формування документів.

Першим етапом є формування аналітичного обліку покупців у вигляді регістра «Звіт по кореспондентам», який відображений у рис. 2.1.

У наступному відбувається автоматичне зведення даних у вигляді синтетичного обліку, а саме оборотної відомості (регістра) за рахунком 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», яке представлено у рис. 2.2.

На основі рис. 2.1, 2.2 можливо зробити висновок, що рахунок 36 у кореспонденції з кредитом 70 «Доходи від реалізації» описує нарахування покупцям чи замовникам за реалізовану продукцію, товари, роботи, послуги, а саме виникнення дебіторської заборгованості; а з дебетом 30 «Готівка» та 31 «Рахунки в банках» відображає погашення дебіторської заборгованості покупцем (замовником) у надходженні виручки у готівковій або безготівковій формі відповідно до рахунків.

Рахунок 361 «Розрахунок з вітчизняними покупцями»

СФГ «ХУТОРСЬКЕ»

Звіт по кореспондентам (грн.)**За квітень 2021 р.**

Контрагент	Сальдо на початок місяця		Обороти за дебетом			Обороти за кредитом		Сальдо на кінець місяця	
	Д-т	К-т	701	703	Усього	3111	Усього	Д-т	К-т
АТ «Зерномаш»			420,00		420,00			420,00	
Гладких Дмитро Володимирович			9183,60		9183,60	9183,60	9183,60		
ПП «Альпарі груп»			55358,3		55358,3	5158,30	5158,30	50200,0	
ТОВ «Агро Сервіс»	0,80		1000,00	184,56	1184,56	1184,56	1184,56	0,80	
ДП «Південь»	0,76							0,76	
ТОВ «ЕКОЛАЙФ»			2450,72		2450,72	2450,72	2450,72		
ТОВ «СК МАКСІМА»						433,06	433,06		433,06
ТОВ «Злата»				609,00	609,00	609,00	609,00		
ТОВ «ВС Зерномайстер»			190,00		190,00	190,00	190,00		
.....									

Рис. 2.1. Витяг електронного аналітичного реєстру
покупців СФГ «Хуторське»

Рахунок 36 «Розрахунок з покупцями та замовниками»

СФГ «ХУТОРСЬКЕ»

Оборотна відомість (грн.)**За квітень 2021 р.**

Рахунок	З кредита рахунків	В дебет рахунків
На 01/04/2021		567 698,55
Обороти за квітень	2 029 586,06	1 356 854,79
На 01/05/2021	105 032,72	
3111		1 356 854,79
701	2 028 008,98	
703	1 577,08	

Рис. 2.2. Витяг електронної оборотної відомості (реєстра) за рахунком
36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» СФГ «Хуторське»

Основні бухгалтерські проведення за розрахунками з покупцями визначені у табл. 2.6.

Типові кореспонденції з обліку розрахунків з покупцями та замовниками на СФГ «Хуторське» по реалізації готової продукції

№ з/п	Зміст операції	Документ (підстава)	Д-т	К-т	Сума, грн.
1	Надійшла передоплата за готову продукцію від ТОВ «ВС Зерномайстер»	Платіжне доручення № 54 від 03.04.2021 р. (згідно рахунка-фактури № 81/20 від 02.04.2021р.)	311	681	190,00
2	Нараховане податкове зобов'язання з ПДВ на вартість продукції (20% * 158,33 грн.)	Податкова накладна № 12 від 03.04.2021 р.	643	641	31,67
3	Відвантажено готову продукцію ТОВ «ВС Зерномайстер»	Видаткова накладна № 81/20 від 03.04.2021р.	361	701	190,00
4	Списано раніше нараховану суму податкових зобов'язань з ПДВ	Податкова накладна № 12 від 03.04.2021 р.	701	643	31,67
5	Проведено залік заборгованостей	—	681	361	190,00
6	Списано собівартість готової продукції на витрати від діяльності	Бухгалтерська довідка (розрахунки бухгалтерії)	901	26	89,84
7	Сформовано фінансовий результат від операції з реалізації продукції ТОВ «ВС Зерномайстер»	Бухгалтерська довідка (розрахунки бухгалтерії)	701	791	158,33
			791	901	89,44

Додатковою частиною в обліку дебіторською заборгованістю за розрахунками з покупцями та замовниками є формування резерву сумнівних боргів.

Для введення синтетичного обліку визначено рахунок 38 «Резерв сумнівних боргів» та рахунок у списанні на витрати діяльності — 944 «Сумнівні і безнадійні борги».

Аналітичний облік для введення резерву сумнівних боргів покупців за товари, роботи, послуги, ведеться в деталізації окремих боржників виходячи з прийнятого у товаристві способу розрахунку. Як було визначено у Наказі про облікову політику (Додаток А), згідно п. 2.1, на СФГ «Хуторське» за розрахунок береться аналіз платоспроможності окремих дебіторів (абсолютна сума сумнівної заборгованості). Сумнівна заборгованість вважається на

підприємстві, якщо оплата прострочена більше місяця з дня відправлення рахунка-фактури (рахунка), у разі операції з попереднім відвантаженням продукції.

Для відображення типових кореспонденцій з формуванням резерву сумнівних боргів на прикладі СФГ «Хуторське», використовується операція з збільшенням резерву, на підставі виникнення сумнівної заборгованості АТ «Зерномаш» у квітні 2021 року на суму 420,00 грн., яка відображена у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Типові кореспонденції з обліку формування резерву сумнівних боргів на СФГ «Хуторське»

№ з/п	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума, грн.
1	Відображено залишок резерву сумнівних боргів на дату балансу 31.03.2021 р.	-	38	2 700,00
2	Нараховано у квітні 2021 р. боргову суму, спрямовану на збільшення резерву сумнівних боргів від заборгованості АТ «Зерномаш»	944	38	420,00
3	Списано на фінансовий результат суми сумнівних та безнадійних боргів	791	944	420,00
4	Відображено залишок резерву сумнівних боргів на 1 травня 2021 р.	-	38	3120,00

Отже, організація синтетичного та аналітичного обліку розрахунків з покупцями і замовниками згідно законодавства має окремі облікові регістри, затверджених згідно-нормативно-правових актів для заповнення та введення. У теперішній час велику долю суб'єктів господарювання використовують автоматизовані бухгалтерські забезпечення, які формують дані на підставі первинних документів та сформованих бухгалтерських кореспонденцій за поточною дебіторською заборгованістю за продукцію, товари, роботи, послуги. Бухгалтерський апарат досліджуваного підприємства СФГ «Хуторське» фіксує в програмному забезпеченні «Акцент 7.0. Бухгалтерія» усі бухгалтерські проведення, пов'язані зі складанням договорів та безпосереднім відправленням продукції та надання послуг покупцям на підставі первинних

документів, які визначені у п. 2.2, що формує аналітичні відомості та оборотну відомість (журнал-ордер) за рахунком 36. Окремо на підприємстві введеться аналітичний облік боржників покупців, які мають прострочену заборгованість, з наступним синтетичним розрахунком резерву сумнівних боргів.

2.5 Напрями вдосконалення обліку розрахунків з покупцями

Існують методи для гармонізації системи розрахунків з покупцями та удосконаленні обліку дебіторської заборгованості, які представлені у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Напрями по удосконаленню обліку дебіторської заборгованості

№	Проблемні питання	Пропозиції
1	Аналіз структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства в попередніх періодах, класифікація видів заборгованості для її ефективного управління, визначення суми резерву сумнівних боргів	Проблема диверсифікації покупців продукції, суворого планування заборгованості, постійного її моніторингу та застосування сучасних форм її рефінансування.
2	Проблеми оцінки дебіторської заборгованості по відображенню знижок	Запропоновано відображати в обліку знижки у продавця (при наданні знижки до реалізації товарів знижка в обліку не відображається; при наданні знижки після реалізації товарів слід додавати виписку з документів, що підтверджують факт надання знижки, а суму знижки відображати сторнуючими проведеннями; при наданні знижки, в рахунок зменшення дебіторської заборгованості, відображається як безоплатна передача товарів покупцю на суму знижки).
3	Удосконалення обліку та аналіз дебіторської заборгованості в системі формування резерву сумнівних боргів	Запропоновано змінити найменування рахунка 38 «Резерв сумнівних боргів» на «Резерв можливих втрат від боргів» з виокремленням субрахунків: 381 «Резерв безнадійної заборгованості» та 382 «Витрати на погашення дебіторської заборгованості».

4	Розробка пропозицій щодо удосконалення ведення обліку дебіторської заборгованості	<p>З метою покращення розрахункової дисципліни та скорочення дебіторської заборгованості необхідно вжити таких заходів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Внести зміни до плану рахунків та розробити методичні рекомендації з удосконалення облікових реєстрів щодо обліку розрахунків з покупцями та замовниками. 2. Забезпечити гармонізацію вітчизняних та міжнародних стандартів обліку дебіторської заборгованості, вдосконалити консолідовану фінансову звітність та облікові реєстри.
---	---	---

[Складено за 38-41]

Таким чином, існує ряд наукових методів для удосконалення організації дебіторської заборгованості для обліку розрахунків з покупцями та замовниками.

Висновки до розділу 2

На підставі проведеного теоретичного узагальнення у другому розділі було з'ясовано, що розрахунки з покупцями та замовниками за економічним змістом відносяться до оборотного активу у вигляді поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги. Нарахування та визнання поточної дебіторської заборгованості відбувається за чистою реалізаційною вартістю, яка залежить від суми первісного визнання та нарахованого резерву сумнівних боргів з відображенням у фінансовій звітності підприємства. Резерв сумнівних боргів формується як фінансова безпека від безнадійної заборгованості абсолютною сумою або на підставі коефіцієнта сумнівності з розподілом в залежності від періоду непогашення дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію або надані послуги.

Нормативно-правове забезпечення, розподіляються на п'ять рівнів регламентації в залежності від законодавчій значущості. Окремо до першої

регламентації відносять Закони та Кодекси України, які є головним фундаментом для здійснення обліку та проведення аудиту розрахунків з покупцями та замовниками.

Було проведено дослідження документального оформлення розрахунків покупцями та замовниками, згідно яких існує етапи проведення операції з реалізацією продукції, товарів, робіт, послуг на підставі переліку окремих документів згідно нормативно-правових актів, до яких відносять договір, рахунок-фактури, накладні, які формують виникнення дебіторської заборгованості; перелік платіжних документів які відображають погашення заборгованості у вигляді оплати покупцем готівкою або безготівкою формою коштів суб'єкту господарювання.

Аналіз синтетичного та аналітичного обліку, за темою дослідження, відобразив те, що існує затвержені форми відомостей та журналу (облікові реєстри) для ручного заповнення інформації по рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», який є бухгалтерським джерелом даних для стану дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями та замовниками.

На підприємстві СФГ «Хуторське» документальне оформлення, синтетичний та аналітичний облік за розрахунками з покупцями та замовниками автоматизовані у програмному забезпеченні «Акцент 7.0. Бухгалтерія», з формуванням електронної версії документів, з застосуванням електронного цифрового підпису (ЕЦП), що не суперечить законодавство, та як наслідок формування типових бухгалтерських кореспонденцій за реалізацію продукції або надані послуги контрагентам.

Окремо розглянуто облік резерву сумнівних боргів, який формується на підприємстві СФГ «Хуторське» за абсолютною сумою боргів, з визначенням основних типових кореспонденцій за рахунком 38 «Резерв сумнівних боргів».

Запропоновано шляхи по удосконаленню обліку дебіторської заборгованості в частині розрахунків з покупцями.

РОЗДІЛ 3

АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ СФГ «ХУТОРСЬКЕ»

3.1 Мета, завдання та інформаційні джерела аудиту розрахунків з покупцями

Об'єкти перевірки при аудиті розрахунків з покупцями:

1) Елементи облікової політики:

- П(С)БО, якими керується підприємство при веденні обліку розрахунків з дебіторами;

- номенклатура робочих бухгалтерських рахунків, а також будова аналітичних рахунків з обліку дебіторської заборгованості;

- порядок проведення інвентаризації розрахунків;

- порядок нарахування резерву сумнівних боргів;

- форми бланків документів, реєстрів обліку, звітності;

- форми бланків векселів, цінних паперів;

- терміни подання документів до бухгалтерії для пред'явлення рахунків, векселів.

2) Операції з обліку:

- розрахунків з покупцями та замовниками;

- розрахунків за претензіями та відшкодуваннями матеріального збитку;

- розрахунків за іншими операціями;

- розрахунків з різними дебіторами;

- резерву сумнівних боргів;

- короткострокових векселів одержаних.

3) Записи в первинних документах, реєстрах обліку та звітності.

4) Інформація про порушення ведення обліку, нестачі, зловживання, які знайшли документальне підтвердження в актах ревізії, перевірок, висновках аудиторів і постановах правоохоронних органів [2].

Мета аудиту - підтвердити інформацію щодо повноти, достовірності, законності та правильності відображення в обліку та своєчасність розрахунків з дебіторами, а також установити дотримання підприємством вимог П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість". Для цього вирішуються завдання:

- перевірка законності виникнення дебіторської заборгованості підприємства та віднесення її до довгострокової та короткострокової;
- контроль своєчасності погашення заборгованості;
- аналіз доцільності та своєчасності заходів, вжитих підприємством щодо ліквідації обставин, які спричинили прострочену заборгованість;
- перевірка правильності відображення в обліку розрахунків з дебіторами за продукцію, товари, роботи, послуги (за товарними операціями);
- перевірка правильності відображення в обліку бартерних операцій;
- перевірка правильності відображення в обліку розрахунків за виданими авансами;
- перевірка дотримання законодавства за розрахунками з підзвітними особами та правильність відображення їх в обліку;
- перевірка дотримання законодавства за розрахунками короткостроковими векселями одержаними та правильність відображення їх в обліку;
- перевірка необхідності та правильності формування та використання резерву сумнівних боргів;
- оцінювання стану синтетичного та аналітичного обліку розрахунків з дебіторами, якості відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку облікових регістрах та звітності.

В таблиці 3.1 узагальнено методи аудиторської перевірки, які дозволяють виявити типові порушення в обліку розрахунків з покупцями.

Методи аудиторської перевірки, які дозволяють виявити типові порушення в обліку розрахунків з покупцями

№ з/п	Суть порушення	Метод викриття
1	Неповне оприбуткування товарів, що надійшли	Аналіз, документальна перевірка
2	Несвоєчасне документування операцій із товарами	Аналіз, документальна перевірка
3	Порушення при застосуванні реєстраторів розрахункових операцій	Аналіз, фактична перевірка
4	Неправильно обчислена сума оцінки/уцінки товарів	Арифметична перевірка
5	Недотримання правил зберігання та охорони товарів	Обстеження, опитування
6	Порушення порядку проведення інвентаризації товарів	Спостереження
7	Відсутність договорів про повну матеріальну відповідальність матеріально відповідальних осіб	Формальна перевірка
8	Необґрунтовані претензії до постачальників	Аналіз, фактична перевірка
9	Відсутність договорів на купівлю-продаж товарів, первинних розрахунково-платіжних документів чи їхнє неповне оформлення	Документальна перевірка, зустрічна перевірка, фактична перевірка
10	Відсутність окремих ліцензій на товари	Фактична перевірка, сканування
11	Неправильна кореспонденція рахунків	Перевірка механічної точності, документальна перевірка
12	Неправильний залік пересортиці товарів	Аналіз, документальна перевірка.
13	Завищення цін на товари	Арифметична перевірка
14	Крадіжки, підробка документів, привласнення	Аналіз, фактична перевірка

Отже, для прийняття та запровадження управлінських рішень необхідно, щоб керівники різних рівнів управління володіли достовірною обліковою інформацією про діяльність підприємства. Необхідні облікові дані містяться в первинних документах, реєстрах аналітичного та синтетичного обліку, а також у фінансовій, податковій, статистичній та управлінській звітності. Тому важливим є, те щоб дані, які відображаються у бухгалтерському обліку відповідали дійсності. Для перевірки публічної бухгалтерської звітності,

обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам на підприємствах проводять аудит.

3.2 Планування і методика аудиту розрахунків з покупцями

При проведенні аудиту важливе правильне планування процесу перевірки. Планування аудиту включає встановлення загальної стратегії аудиту та розробку плану аудиту. Планування допомагає аудитору приділити значну увагу важливим сферам аудиту, своєчасно виявити та вирішити потенційні проблеми, належно організувати й управляти завданням з аудиту з метою його ефективного та кваліфікованого виконання.

Першим етапом, для проведення аудиту за розрахунками з покупцями та замовниками на підприємстві СФГ «Хуторське» є залучення незалежних аудиторів, з оформленням форми договору про надання аудиторських послуг з основними обов'язками та правами аудиторської фірми та підприємства СФГ «Хуторське» в особі директора Литвина І.В. відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [26] та МСА. Після оформлення договору аудиторською фірмою повинні бути складені типовий загальний план аудиту, який викладений у табл. 3.2. та програма аудиту до розрахунків з покупцями та замовниками, яка розписана у табл. 3.3.

Другим етапом, є процес збору даних, визначений з програми аудиту, котрий формується у формах робочої документації (РД) аудиторами.

РД-1 було складання аудитором за даними обліку розрахунків з покупцями і замовниками аналітичної таблиці, за якою аналізується стан та відхилення обліку поточної дебіторської заборгованості відповідно від фактичних сум у первинних документах з покупцями (замовниками).

Таблиця 3.2

**План аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на
СФГ «Хуторське»**

Етапи аудиту	Зміст робіт	Джерела інформації	Термін виконання
Підготовчий	Загальне ознайомлення з діяльністю підприємства. Визначення попередньо основні потенційні ризики у договірних відносинах з покупцями при реалізації листового скла	Установчий договір, Наказ про облікову політику №25/М, договори з покупцями та замовниками	16.04-18.04. 2021 р.
Основний	Аналіз фактичного стану синтетичного та аналітичного обліку розрахунків з покупцями та замовниками з первинними даними	Договори, рахунки-фактури, видаткові накладні, банківські виписки, платіжні доручення, прибуткові касові ордери, реєстри бухгалтерського обліку	19.04.-30.04. 2021 р.
Заключний	Групування помилок, аналіз суттєвості невиправлених помилок, формування аудиторського висновку, надання у висновку пропозицій з покращення обліку розрахунків з покупцями та замовниками	Робочі документи (РД), які складав аудитор на підставі облікових даних СФГ «Хуторське»	30.04-03.05. 2021 р.

Таблиця 3.3

**Програма проведення аудиту розрахунків з покупцями СФГ
«Хуторське» (період 16.04-03.05.2021 р.)**

№ з/п	Мета і завдання аудиту	Методи і процедури аудиту	Аудиторські докази	Термін виконання	Виконавець
1	Перевірка стану інвентаризаційних перевірок внутрішнього контролю за поточною дебіторською заборгованістю за розрахунками з покупцями та замовниками	✓ Документальна перевірка; ✓ Зустрічна звірка	❖ Акти за результатами праведних інвентаризацій керівництвом підприємства	19.04-21.04	Гарбузюк Я.Ю.
2	Перевірка залишків (сальдо) за даними синтетичного та аналітичного обліку за рахунком 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»	✓ Документальна перевірка; ✓ Суцільний	❖ Баланс; ❖ Головна книга; ❖ Зовнішні запити до контрагентів для підтвердження операцій	21.04-22.04	Гарбузюк Я.Ю.

Продовження табл. 3.3

3	Перевірка правильності проведення документального процесу з покупцями та замовниками згідно законодавства	✓ Вибірковий	❖ Журнал-регістр операцій; ❖ Договори; ❖ Рахунки-фактури (накладні); ❖ Розрахункові документи (підтвердження погашення заборгованості покупцями); ❖ Довіреність	22.04-24.04	Гарбузюк Я.Ю.
4	Перевірка правильності операцій за нарахуванням, списанням резерву сумнівних боргів	✓ Оцінка; ✓ Порівняння	❖ Розрахунки бухгалтерії (довідки)	25.04-27.04	Гарбузюк Я.Ю.
5	Перевірка відображення повноти даних п. 4 у кореспонденціях за рахунком 38 «Резерв сумнівних боргів»	✓ Суцільний	❖ Журнал-ордер (рахунок 38); ❖ Головна книга	28.04-29.04	Гарбузюк Я.Ю.
6	Перевірка фактичного відображення в обліку прийняття скарг та претензій від покупців (замовників)	✓ Вибірковий	❖ Журнал-ордер (рахунок 374 «Розрахунки з претензіями»); ❖ Документація від покупців – скарги та претензії	30.04	Гарбузюк Я.Ю.

Згідно РД-1, який викладений у табл. 3.4, можливо проаналізувати, що знайдені відхилення аудитором у деяких операціях з покупцями (замовниками) при відображенні в обліку, що повинно бути висвітлено та проаналізовано у аудиторському висновку.

РД-2, передбачає згідно програми перевірку аудитором, на предмет коректності списання безнадійної дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями та замовниками відповідно до резерву сумнівних боргів, яка викладена у табл. 3.5.

Згідно РД-2, на підприємстві СФГ «Хуторське» процес списання дебіторської заборгованості з боржників відбувається на підставі розрахунків, які прийняті у Наказі про облікову політику, та має аналітичне документальне підтвердження за кожним дебітором.

**РД-1. Перевірка первинних документів за розрахунками з
покупцями на СФГ «Хуторське»**

Найменування покупця	Первинний документ				Дані обліку (Регістри, Головна книга)				Відхилення (р.9-5)
	№	Найменування документу	Дата	Сума, грн.	№	Найменування документу	Дата	Сума, грн.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ТОВ «Світел»	832	Рахунок-фактура	01.04	9768,90	5/21	Обліковий реєстр	01.04	9768,90	-
ТОВ «Прізма-ТС»	839	Рахунок-фактура	01.04	1403,98	5/22	Обліковий реєстр	01.04	1403,98	-
ТОВ «ДК Стадар»	842	ВН	01.04	563,12	5/23	Обліковий реєстр	01.04	563,12	-
ТОВ «ЕМЕС ВІКНА»	790	Рахунок-фактура	01.04	5109,58	5/24	Обліковий реєстр	01.04	5109,58	-
ТОВ «Торговий буд. ІК»	848	Рахунок-фактура	02.04	5950,00	8/21	Обліковий реєстр	02.04	5250,00	-700,00
ТОВ «Завод СФЕРА»	844	ВН	03.04	560,54	8/54	Обліковий реєстр	03.04	560,54	-
ТОВ «РЕМ-ТАЙМ»	845	Рахунок-фактура	07.04	47049,79	14/7	Обліковий реєстр	07.04	45049,79	-2000,00
ТОВ «Сіріус»	835	ВНО	08.04	396,38	17/3	Обліковий реєстр	08.04	396,38	-
Гладких Д.В.	881	ВНО	08.04	567,00	19/2	Обліковий реєстр	08.04	560,00	-7,00

Вищезазначені документи є підставою для збору даних. Інші вимоги згідно програми не мають результату, а саме претензії та скарги від покупців за досліджуваний період не були фактично виявлені.

Наступним етапом, є аналіз даних у вигляді зведеної таблиці з проведення перевірки, у якій визначається перелік усіх порушень та помилок, які були знайдені під час аудиту. Зведена таблиця (РД-3) з перевірки подана у табл. 3.6.

Таблиця 3.5

РД-2. Перевірка джерел списання поточної дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями СФГ «Хуторське»

Найменування покупця	Сума, грн.	Дата виникнення	Запис (бухгалтерське проведення в обліку)		Підстава для списання заборгованості	№ документа
			Дт	Кт		
АТ «Зерномаш»	420,00	15.04	944	38	Бухгалтерська довідка	34/Д
			791	944		
ПП «АЛЬПАРИ ГРУП»	50200,00	17.04	944	38	Бухгалтерська довідка	63/В
			791	944		

Таблиця 3.6

РД-3. Перелік помилок і порушень, виявлених при аудиті розрахунків з покупцями на СФГ «Хуторське»

№ з/п	Первинний документ, обліковий регістр				Характер порушення
	Найменування	№ документа	Дата	Сума, грн.	
1	Журнал-ордер	8/21	02.04.2021	700,00	Арифметична помилка у п.1,3 при внесенні даних бухгалтерським апаратом у відображенні сум на рахунку 361 «Розрахунки з покупцями» на загальну суму 707,00 грн.. За операцією п.2, відбулося порушення матеріально-відповідальної особи складу при передачі інформації (первинної документації) для облікових даних на суму 2000,00 грн. (шахрайства)
2	Журнал-ордер	14/7	07.04.2021	2000,00	
3	Журнал-ордер	19/2	08.04.2021	7,00	

Останнім етапом, на підставі вищезазначених аудиторських процедур, є оформлення результатів складанням аудиторського висновку незалежними аудитором відповідно до ст. 7 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [26], згідно до МСА 800 «Особливі положення – аудити фінансової звітності, складеної відповідно до концептуальних основ спеціального призначення» (Додаток 3).

Отже, методика аудиту розрахунків з покупцями складається з складання плану та програми введення аудиторської перевірки для наступних

проведень аудиторських процедур, які є типовими для цієї облікової ділянки (дебіторська заборгованість за розрахунками з покупцями та замовниками), з групуванням порушень та помилок у зведеній таблиці для написання аудиторського висновку незалежними аудиторами (аудиторськими фірмами) з пропозиціями для поліпшення діяльності підприємства.

3.3 Напрямки вдосконалення аудиту розрахунків з покупцями СФГ «Хуторське»

Для вдосконалення аудиту розрахунків з покупцями СФГ «Хуторське» пропонується анкетування для забезпечення внутрішнього контролю за реалізацією продукції підприємства (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Анкета процедур внутрішнього контролю за реалізацією продукції СФГ «Хуторське»

Питання	Відповідь	Примітки
1. Санкціонування		
1. Чи є підписи керівника на всіх договорах?		
2. Чи є підписи головного бухгалтера на рахунках-фактурах?		
3. Чи є підписи головного бухгалтера (або керівника) на видаткових накладних?		
4. Чи є підписи головного бухгалтера на податкових накладних?		
5. Чи є підписи керівника на всіх деклараціях, звітах?		
2. Документування і запис		
1. Чи належне зберігання договорів з покупцями?		
2. Чи завжди складається письмовий договір з покупцями?		
3. Чи завжди виписуються рахунки на оплату покупцям?		
4. Чи є факти відпуску товару з підприємства без виписування рахунків-фактур?		
5. Чи усі рахунки-фактури, видаткові накладні, податкові накладні підшиваються і належно зберігаються?		
6. Чи були випадки втрати рахунків-фактур, видаткових накладних, податкових накладних?		
7. Чи допускалися помилки при оформленні рахунків-фактур, видаткових накладних, податкових накладних?		
8. Чи усі довіреності на отримання товарів підшиваються разом з видатковими накладними?		
9. Чи співпадають підписи на довіреності і на видатковій накладній в графі «отримав(ла)»?		
10. Чи у всіх видаткових накладних вказано номер довіреності?		
11. Чи на усіх платіжних дорученнях є відмітки банку?		

12. Чи своєчасно реєструються податкові накладні у ЄРПН?		
13. Чи були випадки реєстрації неіснуючих податкових накладних? проведення їх у наступних звітних періодах?		
14. Чи своєчасно реєструються розрахунки коригування кількісних і вартісних показників до податкової накладної у ЄРПН?		
15. Чи були випадки реєстрації неіснуючих розрахунків коригування кількісних і вартісних показників до податкової накладної? проведення їх у наступних звітних періодах?		
16. Чи складаються журнали-ордери і відомості по рахунках?		
17. Чи звіряються дані аналітичного обліку по реалізації товарів з Головною книгою?		
18. Чи складаються оборотно-сальдові відомості по рахунках?		
19. Чи робиться аналіз рахунків?		
20. Чи ведуться картки складського обліку?		
21. Чи ведеться листування з приводу дебіторської заборгованості?		
22. Чи помічені факти відпуску товару з підприємства за умови значного ризику платежу?		
23. Чи складені акти звірки розрахунків з покупцями, чи підписані вони?		
24. Чи допускалося заниження або завищення обсягу продажу?		
3. Розподіл обов'язків і відповідальні особи		
1. Чи розподілені обов'язки між особою що складає звітність і працівниками, що ведуть розрахунки з покупцями?		
2. Чи розподілені обов'язки між особою що виписує документи на реалізацію товарів і працівниками, що відпускають товари?		
3. Чи визначені особи, які дають дозвіл на реалізацію товарів?		
4. Чи узгоджується з головним бухгалтером реалізація товарів боржникам?		
5. Чи є особи, які розробляють та затверджують цінову політику?		
6. Чи є відповідальні особи за повноту та своєчасність відвантаження товарів?		
7. Чи наявні правильно оформленні договори про матеріальну відповідальність матеріально відповідальних осіб?		
8. Доступ до комп'ютеризованих записів про товари є тільки в осіб, для яких це пов'язано з посадовим обов'язком?		
4. Контрольні процедури		
1. Чи проводиться інвентаризація товарів, скільки разів?		
2. Чи дотримується терміни проведення інвентаризації товарів і порядок оформлення результатів інвентаризації?		
3. Чи виявляються факти недостачі товарів?		
4. Чи виявляються особи винні в недостачі продукції?		
5. Чи здійснюється звіряння заборгованостей з покупцями?		
6. Чи звіряються дані аналітичного обліку по реалізації товарів з регістрами?		
7. Чи здійснюється перевірка головним бухгалтером сум нарахованих доходів, пов'язаних з реалізацією?		
8. Чи здійснюється перевірка головним бухгалтером сум нарахованих витрат, пов'язаних з реалізацією?		

9. Чи здійснюється перевірка головним бухгалтером суми нарахованого податкового зобов'язання з ПДВ?		
10. Чи здійснюється вибіркова перевірка документів головним бухгалтером?		
11. Чи проводиться головним бухгалтером періодично арифметична перевірка?		
12. Чи здійснюється звіряння даних аналітичного обліку з синтетичним при складанні звітності?		
13. Чи здійснюється контроль за вчасністю подання звітності?		

Після проходження анкетування системі внутрішнього контролю підприємства можна надати одну з оцінок (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Оцінка системи внутрішнього контролю

Оцінка	Кількість задовільних відповідей	Ступінь довіри до системи внутрішнього контролю
A	50-40	високий ступінь довіри
B	39-29	середній ступінь довіри
C	28-18	низький ступінь довіри
D	17-0	не має довіри

Залежно від ступеню довіри до системи внутрішнього контролю надалі можна визначати:

- необхідний обсяг перевірки;
- чи необхідно проводити суцільну або вибірково фактичну перевірку;
- чи є необхідним розширювати сукупність досліджень чи навпаки, провести лише деякі перевірочні процедури, щоб підтвердити довіру до інформації системи внутрішнього контролю.

Другий елемент системи контролінгу – програма тестів контролю. Тести контролю доцільно проводити якщо оцінка системи внутрішнього контролю нижча за оцінку «А».

У програмі тестів визначені вид контролю, можливі помилки у облікових даних та тести контролю (табл. 3.9).

Програма тестів контролю реалізації продукції СФГ «Хуторське»

Вид контролю	Можливі помилки	Тести контролю
Санкціонування	Відсутність дозволу керівника	Перевірка наявності договорів і рахунків підписаних керівником, підписів керівника на видаткових накладних.
Повнота обліку	Неповнота обліку	Прослідковування записів від рахунка-фактури, видаткової накладної, податкової накладної до журналів-ордерів і відомостей по рахунках, оборотно-сальдових відомостей, аналізу рахунків 361, 261, 6415, 311, 702, 902, Головної книги; Прослідковування від податкової накладної до журналу-ордеру і відомості по рахунку, оборотно-сальдової відомості, аналізу рахунку 6415, Головної книги та Декларації з ПДВ.
Реальність облікової інформації	Нереальність облікової інформації	Перевірка наявності на документах, печатах і підписів на них; Підтвердження здійснення операцій: вибіркова зустрічна звірка з покупцями, перевірка банківських виписок.
Правильність віднесення інформації до звітного періоду	Неправильне віднесення інформації до звітного періоду	Вибіркова перевірка дат на первинних документах, виписках і звіряння з відповідними обліковими регістрами.
Арифметична точність	Арифметична неточність	Вибіркова арифметична перевірка сум по регістрах (журнали-ордера і відомості по рахунках, оборотно-сальдові відомості, аналіз рахунків), оборотів у Головній книзі.
Правильність відображення в системі бухгалтерського обліку	Неправильна кореспонденція рахунків	Перевірка відображення нарахованих сум по рахунках: 261, 311, 361, 702, 704, 6415, 791, 902.

Розроблена програма тестів контролю допоможе у майбутньому підприємству самостійно визначати як функціонує системи внутрішнього контролю та перевіряти правильність ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

На підприємстві СФГ «Хуторське» за фінансовим аналізом діяльності спостерігається спад дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги за період 2018-2020 рр., що є позитивним явищем, але для мінімізації показника, потрібно удосконалити контрольні процедури за цією обліковою ділянкою. З проведенням аудиту були виявлені недоліки з обліку

і контролю за розрахунками з покупцями на підприємстві, які повинні бути удосконаленні особливими заходами, що підвищать рівень прибутку від основної діяльності підприємства при реалізації продукції. Дані заходи з описом ефекту позитивного результату, подано у табл. 3.10.

Таблиця 3.10

**Заходи щодо удосконалення обліку і контролю
за розрахунками з покупцями на СФГ «Хуторське»**

Заходи	Ефект
Створення анкети процедур внутрішнього контролю за реалізацією продукції	Забезпечить стабільне і ефективне функціонування підприємства; визначить наявність компетентного персоналу з чітко визначеними правами та обов'язками Наявність розподілу упорядкованих посадових обов'язків між працівниками Дотримання необхідних формальних процедур під час здійснення господарської операції Наявність фізичного контролю за активами та документацією Своєчасне складання первинних документів
Створення програми тестів внутрішнього контролю реалізації продукції	Визначає всі внутрішні правила та процедури контролю для забезпечення стабільного і ефективного функціонування підприємства Збереження та раціональне використання активів підприємства Запобігання та викриття фальсифікацій та помилок Точність і повнота бухгалтерських записів Своєчасна підготовка надійної фінансової інформації
Проведення моніторингу обліку покупців підприємства	Оперативна оцінка покупців підприємства, їх фінансового стану та платоспроможності (ринкової репутації, іміджу) База з даними контрагентів за кількістю позитивно проведених операцій під час діяльності (розробити критерії для бази)
Створення інформаційної клієнтської бази у автоматизованому програмному забезпеченні	Зниження випадків безнадійної дебіторської заборгованості (збитки підприємства) та як наслідок зменшення формування резерву сумнівних боргів
Впровадження претензійної роботи	Висилання документа-претензії з визначення суми пені боржникам за обліком простроченої дебіторської заборгованості
Впровадження контролю за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості	Зниження загроз перевищення заборгованості, що забезпечує стабільність фінансового стану підприємства
Вдосконалення контролю з боку адміністрації за проведенням інвентаризації	Відшкодування завданих збитків підприємства згідно виявлених помилок або шахрайства матеріально-відповідальними особами або працівниками бухгалтерського апарату

	Контроль підрозділів за операціями, які відображені в обліку розрахунків з покупцями та замовниками (звіряння первинних документів та записів у реєстрах обліку)
Доповнення пунктів Наказу про облікову політику,	Повне висвітлювання положень бухгалтерського обліку, а саме порядку списання дебіторської заборгованості з балансу за кредитом позабалансового рахунку 071 «Списана дебіторська заборгованість»
Модернізація автоматизованого обліку шляхом заміни програмного забезпечення до «1С:Бухгалтерія 8.3»	Прискорення інформаційно-телекомунікаційного зв'язку та підвищення продуктивності роботи бухгалтерського апарату за розрахунками з покупцями та замовниками, завдяки нормативним та технологічним змінам у процесах бухгалтерського обліку підприємства

Таким чином, для удосконалення аналізу та аудиту за розрахунками з покупцями та замовниками, на підприємстві СФГ «Хуторське» потрібно впровадити методи по поліпшенню процесів зі зменшення кількості боржників контрагентів, які формують безнадійну дебіторську заборгованість; удосконалили контроль у вигляді систематизації проведення інвентаризації операцій з контрагентами, для виявлення зловживань та відшкодування збитків відповідальними працівниками; покращити механізми бухгалтерського обліку з доповнення пунктів облікової політики за дебіторською заборгованістю за розрахунками з покупцями, та модернізації програмного забезпечення, для прискорення інформаційно-телекомунікаційного зв'язку у сучасному стані для введення операцій стосовно даної облікової ділянки.

Висновки до розділу 3

Для досягнення мети аудиту розрахунків з покупцями (встановлення законності, достовірності і доцільності здійснення розрахунків з покупцями та замовниками підприємства і правильності їх відображення в обліку) вирішуються завдання:

- перевірка правильності визначення дебіторської заборгованості на початок періоду,

- звірка дебіторської заборгованості, перевірка правильності оформлення первинних документів з розрахунків з покупцями та замовниками,

- перевірка правильності оформлення довіреностей при розрахунках з покупцями та замовниками, перевірка заліку заборгованості (відповідність сум авансів отриманих сумам відвантаженої готової продукції покупцям),

- перевірка сум відвантаженої готової продукції покупцям сумам отриманої оплати.

Запропоновані заходи щодо покращення контролю СФГ «Хуторське дозволять забезпечити:

- оперативну оцінку покупців підприємства, їх фінансового стану та платоспроможності (ринкової репутації, іміджу);

- створення бази з даними контрагентів за кількістю позитивно проведених операцій під час діяльності;

- зниження випадків безнадійної дебіторської заборгованості (збитки підприємства) та як наслідок зменшення формування резерву сумнівних боргів;

- висилання документа-претензії з визначення суми пені боржникам за обліком простроченої дебіторської заборгованості;

- визначення внутрішніх правил та процедур контролю для забезпечення стабільного і ефективного функціонування підприємства;

- збереження та раціональне використання активів підприємства;

- запобігання та викриття фальсифікацій та помилок;

- точність і повноту бухгалтерських записів;

- своєчасну підготовку надійної фінансової інформації.

ВИСНОВКИ

В умовах ринкової економіки, правильно організована система обліку, аналізу та аудиту за розрахунками з покупцями та замовниками формує фінансову стабільність у плані формування доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг.

У першому розділі кваліфікаційної роботи був проведений фінансовий аналіз діяльності СФГ «Хуторське» за 2018-2020 рр.. За даними фінансової звітності, було детально проаналізовано показники балансу та звіту про фінансові результати, завдяки коефіцієнтних показників ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності фінансової діяльності.

Другий розділ був направлений на аналіз стану введення бухгалтерського обліку на СФГ «Хуторське». Було проаналізовано обрані критерії для облікової політики згідно законодавства. Була визначена організаційна структура бухгалтерського апарату. Розписано процес документального оформлення згідно нормативно-правових актів за розрахунками з покупцями та замовниками на предмет формування та списання дебіторської заборгованості з наступним електронним внесенням у ПЗ для синтетичного та аналітичного обліку.

Третій розділ було присвячено опису стану контрольованості на підприємстві СФГ «Хуторське» технологічно процесу з нарахування та списання дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями та замовниками. Згідно проведеного дослідження було виявлені результативні процедури для перевірки добросовісності виконання своїх обов'язків матеріально-відповідальних осіб на підприємстві. Для оновлення системи внутрішнього контролю проводиться анкетування працівників з метою аналізу недоліків та пропозицій для покращення функціональності та дієвості системи. Процес проведення аудиту за перевіркою системи внутрішнього контролю, згідно МСА, відобразило ряд порушень з боку матеріально-

відповідальних осіб та працівників бухгалтерії, що призводить до центру виникнення збитків.

Тому, з метою покращення інформації за розрахунками з покупцями та замовниками, для аналізу та прийняття змін в системі внутрішнього контролю було запропоновані методи удосконалення у вигляді впровадження процесів для зменшення сумнівних боргів, підвищення контролю з боку систематизації ревізій (інвентаризацій) з метою досягти повну добросовісність дій матеріально-відповідальних осіб. Також запропоновано доповнити критерії облікової політики та модернізувати ПЗ до «1С:Бухгалтерія 8.3» з метою оновлення процесу бухгалтерських операцій за розрахунками з покупцями та замовниками для підвищення фінансових результатів від основної діяльності, у вигляді реалізації листового скла.

Впровадження запропонованих заходів забезпечить:

- стабільне і ефективне функціонування підприємства;
- визначить наявність компетентного персоналу з чітко визначеними правами та обов'язками;
- наявність розподілу упорядкованих посадових обов'язків між працівниками;
- дотримання необхідних формальних процедур під час здійснення господарської операції;
- наявність фізичного контролю за активами та документацією;
- своєчасне складання первинних документів.

Одержані результати досліджень, а саме фінансовий аналіз, дані обліку, проведення контрольних процедур та запропоновані методи вдосконалення обліку та контролю за розрахунками з покупцями та замовниками можуть бути використані в практиці управління СФГ «Хуторське».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Макаренко А.П. Удосконалення аудиту короткострокової дебіторської заборгованості / А.П. Макаренко, Д.В. Ахмедова // Агросвіт. — 2018. — № 2. — С. 45—51.
2. Петрик О.А. Аудит: підручник / О.А. Петрик, В.О. Зотов, Б.В. Кудрицький та ін.; за заг. ред. проф. О.А. Петрик. — К.: КНЕУ, 2015. — 496 с.
3. Подмешальська Ю.В. Бухгалтерський облік: навч.-метод. посібник/ Ю.В. Подмешальська, Т.О. Меліхова, Н.С. Чакалова. — Запоріжжя: ЗДІА, 2017. — 400 с.
4. Венгерук Н.П. Шляхи удосконалення методики аудиту дебіторської заборгованості [Електронний ресурс] / Н. П. Венгерук // Київ. — 2014. — Режим доступу до ресурсу: <http://oaji.net/articles/2014/797-1404591016.pdf>.
5. Матицина Н.І. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторською заборгованістю. Бухгалтерський облік і аудит. 2016. № 12. С. 38–42.
6. Пархоменко, В.М. (2010). Розрахунки з покупцями та замовниками: обліковий аспект. Економічні науки, 3 (61), 142–145.
7. Соболева-Терещенко, О.А., Жарнікова, В.В. (2017). Особливості бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями в умовах застосування програм лояльності. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка», 2 (50), 325–332.
8. Черненко Л.В. Управління дебіторською заборгованістю в аграрних підприємствах: дис. к.е.н.: 08.00.04. К., 2007. 241 с.
9. Сурніна К.С. Удосконалення обліку дебіторської і кредиторської заборгованості промислових підприємств: автореферат канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». Луганськ, 2002. 19 с.
10. Бухгалтерський фінансовий облік : Підручник для студентів вищих навчальних закладів / ред. Ф. Ф. Бутинець. — [6-е вид., перероблено і доповнено]. — Житомир : Рута, 2005. — 756 с.

11. Кужельний М.В., Лінник В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. К.: КНЕУ, 2001. 334 с.
12. Шевченко Б.О. Теоретичні аспекти поняття «дебіторська заборгованість» Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського. URL: http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Economics/73594.doc.htm (дата звернення 16.10.2020).
13. Іванов Є.О. Класифікація факторів, що впливають на загальний рівень дебіторської заборгованості підприємства / Є.О. Іванов // Вісник МСУ. Вип.1–2. Т. VIII: Економічні науки. Харків, 2005. С. 35–38.
14. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16 липня 1999 р. (Редакція станом на 03.07.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 16.10.2020).
15. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV (Редакція станом на 16.10.2020 р.). Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 18.10.2020).
16. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV (Редакція станом на 16.10.2020 р.). Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 18.10.2020).
17. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI (Редакція станом на 07.11.2020 р.). Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 18.10.2020).
18. Про захист прав споживачів: Закон України № 1023-XII від 12 травня 1991 р. (Редакція станом на 16.10.2020 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (дата звернення 16.10.2020).
19. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 листопада 2018 р. № 2597-VIII (Редакція станом на 17.10.2020 р.). Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення 18.10.2020).

20. Про результати суцільної інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості і заходи щодо її скорочення: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 1999 р. № 750 (Редакція станом на 12.07.2000 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/750-99-%D0%BF#Text> (дата звернення 18.10.2020).

21. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 р. № 73 (Редакція станом на 23.07.2019 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 18.10.2020).

22. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 (Редакція станом на 09.08.2013 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення 18.10.2020).

23. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 р. № 88 (Редакція станом на 03.08.2018 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення 18.10.2020).

24. Про затвердження Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 (Редакція станом на 29.10.2019 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 18.10.2020).

25. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова правління Національного банку України від 21 січня 2004 р. № 22 (Редакція станом на 30.04.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text> (дата звернення 18.10.2020).

26. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України № 2258-VIII від 21 грудня 2017 р. (Редакція станом на 01.07.2020 р.).

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення 21.10.2020).

27. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 (Редакція станом на 29.10.2019 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 07.11.2020).

28. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92 (Редакція станом на 29.10.2019 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення 07.11.2020).

29. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: наказ Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242 (Редакція станом на 29.10.2019 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text> (дата звернення 07.11.2020).

30. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства: наказ Міністерства фінансів України 27.06.2013 р. № 635 (Редакція станом на 14.01.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13?lang=ru#Text> (дата звернення 07.11.2020).

31. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: наказ Міністерства фінансів України 25.02.2000 р. № 39 (Редакція станом на 23.07.2019 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення 07.11.2020).

32. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2001 р. № 559 (Редакція станом на 09.08.2013 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text> (дата звернення 07.11.2020).

33. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова правління Національного банку

України від 29.12.2017 р. № 148 (Редакція станом на 01.08.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (дата звернення 07.11.2020).

34. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів: наказ Міністерства статистики України від 21.06.1996 р. № 193 (Редакція станом на 21.06.1996 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0193202-96#Text> (дата звернення 07.11.2020).

35. Про затвердження Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні: наказ Міністерства транспорту України від 14.10.1997 р. № 363 (Редакція станом на 12.07.2019 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0128-98#Text> (дата звернення 07.11.2020).

36. «Щодо можливості ведення платниками податків виключно в електронному вигляді документів з обліку доходів, витрат та інших показників»: Лист Державної фіскальної служби України від 04.01.2017 № 30/6/99-99-15-02-02-15. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/70975.html> (дата звернення 13.11.2020).

37. Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку: наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356 (Редакція станом на 29.12.2000 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text> (дата звернення 13.11.2020).

38. Єдинак Т.С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємств в умовах фінансово-економічної кризи [Текст] / Т.С. Єдинак // Дисерт. на здоб. наук. ступ. к. екон. н. – Київ. – 2005. – 284 с.

39. Оцінка дебіторської заборгованості при факторингових операціях / Г. Булкат // Економіка. – 2010. – №1(101). – С.11–16.

40. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємств оптової торгівлі: монографія / Н.С. Акімова, О.В. Топоркова Т.О.,

Євлаш О.О., Говоруха. Х.: ХДУХТ, 2016. 285 с. URL: http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/974/1/%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%A4%D0%86%D0%AF_%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%BA.pdf (дата звернення 17.11.2020).

41. Сатур В.С. Розробка пропозицій щодо удосконалення ведення обліку дебіторської заборгованості/В.С. Сатур// Архів Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

42. Внутрішній контроль господарської діяльності підприємства: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / [за ред. к.е.н. проф. М.Д. Корінька]. – Фастів: “Поліфаст”, 2006. – 440 с.

43. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016-2017 років, частина 1/ Пер. з англ.: Ольховікова О.Л., Шульман М.К. - К.: Видавництво «Фенікс», Аудиторська палата України. 2018. – 1141 с. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20(1).pdf) (дата звернення 19.11.2020).

44. Бороненкова С.А., Бондарь Ю.Г. / Экономический анализ – основа поиска резервов. – М.: Финансы и статистика, 1988.

45. Ковалев В.В. / Финансовый анализ: методы и процедуры. – М.: Финансы и статистика, 2006. – С. 69-155.

46. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. Мн.: Новое знание, 2002. – С. 77-154.

47. О.Ю. Дягель Теория экономического анализа: учебное пособие / О.Ю. Дягиль. 2005. – С. 35-36.

48. Москалюк Г. О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрямки удосконалення і розвитку / Г. О. Москалюк. // Ефективна економіка. - 2013. - № 3. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_3_50 (дата звернення 25.11.2020).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Наказ № 25/М

про облікову політику на підприємстві

м. Дніпропетровськ
р.

“04” січня 2021

Відповідно до вимог Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 року № 996-ХІУ наказую встановити такі принципи, методи і процедури, що будуть використовуватись підприємством для складання та подання фінансової звітності і формувати облікову політику підприємства.

I. Організація бухгалтерського обліку

1. Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку на підприємстві і на виконання пункту 4 статті 8 Закону “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” (далі - “Закон про бух. облік”), встановити з 12 січня 2011 року в ТОВ “Стемаліт” такі засади організації бухгалтерського обліку:

1.1. Бухгалтерський облік здійснюється бухгалтерією підприємства, яку очолює головний бухгалтер:

1.2. Кількісний та якісний склад бухгалтерії визначається штатним розписом і затверджується окремим наказом керівника підприємства.

2. Права й обов'язки головного бухгалтера та всіх посадових осіб бухгалтерії визначаються Законом про бух. облік, цим наказом та затвердженими посадовими інструкціями:

2.1. Відповідно до пункту 7 статті 8 Закону про бух. облік, головний бухгалтер підприємства:

2.1.1. Забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання й подання у встановлені строки фінансової звітності;

2.1.2. Організує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;

2.1.3. Бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних із недостачею та відшкодуванням втрат від недостачі, крадіжок і псування цінностей підприємства;

2.2. Розпорядження головного бухгалтера, які стосуються становлення та здійснення бухгалтерського обліку на підприємстві, є обов'язковими до виконання усіма структурними підрозділами й всіма працівниками підприємства.

2.2.1. Цим наказом головний бухгалтер наділяється правом другого підпису, який він ставить на первинних бухгалтерських документах, реєстрах бухгалтерського обліку та відповідних звітах, згідно з переліком, наведеним у додатку до цього наказу (крім платіжних доручень).

2.3. Головний бухгалтер несе особисту відповідальність перед керівником підприємства, призначеним на відповідну посаду власником(ми) підприємства, згідно з переліком питань, наведених у пункті 2.1 цього наказу.

2.3.1. За відсутності головного бухгалтера вищезазначені (див. п. 2.1 цього наказу) обов'язки та відповідальність покладаються на його першого заступника.

2.3.2. Відповідальність інших працівників бухгалтерії регулюється посадовими інструкціями, які затверджуються керівником підприємства.

3. Затвердити перелік посадових осіб, які наділяються правом дозволу на проведення господарських операцій (додаток до наказу). Зразки підписів відповідних осіб за переліком затверджуються окремим наказом керівника та доводяться до відповідних структурних підрозділів.

3.1. Перелічені особи наділяються правами та несуть всю повноту відповідальності за відповідність проведених операцій чинному законодавству та статуту підприємства, згідно з посадовими інструкціями.

4. Затвердити перелік посадових осіб, яким дозволено отримувати та видавати товарно-матеріальні цінності (додаток до наказу). Зразки підписів відповідних посадових осіб за переліком затверджуються окремим наказом керівника та доводяться до відповідних структурних підрозділів.

4.1. Перелічені особи наділяються правами та несуть усю повноту відповідальності за відповідність здійснених операцій законодавчим актам та статуту підприємства, згідно з посадовими інструкціями та чинними законодавчими актами України.

5. Обов'язок щодо складання фінансової звітності та іншої звітності на вимогу власників, органів статистики покласти на головного бухгалтера.

6. Затвердити правила й графік документообігу відповідно до додатка до цього наказу за переліком документів, затверджених керівником.

II. Ведення бухгалтерського обліку

1. Бухгалтерський облік на підприємстві проводити із застосуванням комп'ютерної бухгалтерської програми «Акцент 7.0. Бухгалтерія».

Відповідальність за рівень відповідності реєстрів обліку, порядку й способу реєстрації й узагальнення інформації, передбачених цією комп'ютерною програмою, вимогам законодавства, покладається на головного бухгалтера підприємства.

2. Затвердити перелік первинних документів, які застосовуються підприємством у практичній діяльності й офіційно затверджені відповідними державними органами у додатку до цього наказу.

3. Затвердити форми первинних облікових документів (зведених первинних документів), які застосовуються підприємством у практичній діяльності, та розроблені відповідними державними органами.

4. Затвердити право підпису довіреностей на отримання товарно-матеріальних цінностей, укладання угод директору підприємства СФГ «Хуторське» Литвину Ігорю Володимировичу.

5. Згідно з пунктом 1.3 Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, яке затверджене наказом Міністерства фінансів України 24.05.95 р. за №88, всі первинні документи, облікові реєстри, фінансова, статистична та інша звітність складаються українською мовою.

6. Установити місце зберігання (архів підприємства) первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку, виготовлених як на паперових, так і на магнітних носіях інформації (дискети, компакт-диски). Строки зберігання встановлюються відповідно до законодавства.

7. Затвердити розроблений на підставі Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (див. наказ МФ України №291 від 21.12.99 р.) робочий план рахунків із використанням рахунків першого, другого та третього порядку.

Підприємство застосовує 8 та 9 клас Плану рахунків бухгалтерського обліку для введення витрат діяльності.

8. З метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку й звітності проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, відповідно до статті 10 Закону про бух облік та інших нормативних документів:

8.1. Інвентаризація активів і зобов'язань, під час якої перевіряються їх наявність, документальне підтвердження і стан та дається оцінка, визначається ефективність застосування окремих принципів, методів і процедур бухгалтерського обліку і розробляються пропозиції щодо зміни окремих параметрів облікової політики на наступний звітний період (рік), проводиться перед складанням річної фінансової звітності підприємства в період з 15 жовтня до 27 листопада та в період з 13 березня до 26 травня в обов'язковому порядку. Точний час і порядок її проведення, відповідальні особи визначаються керівником підприємства окремим письмовим розпорядженням (наказом) керівника;

8.2. У всіх інших випадках об'єкти й періодичність проведення інвентаризації визначаються керівником підприємства на підставі чинного законодавства у міру необхідності. Інструкція з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 11.08.94 р. №69 (далі - Інструкція 69). (наводиться повний перелік об'єктів та періодичність (або умови) інвентаризації

8.3. Для проведення інвентаризаційної роботи (планових та позапланових інвентаризацій активів та зобов'язань, списання основних засобів, малоцінних, інших матеріальних цінностей тощо) затвердити постійно діючу інвентаризаційну комісію у складі:

- директора Литвин І.В. — голова комісії;
- головного бухгалтера Рубаненко Н.П. — член комісії;
- заступник головного бухгалтера Рубан Н.В. — член комісії;
- головний інженер Степко В.І. — член комісії;
- начальник виробництва Гайдай О.В. — член комісії.

8.3.1. Права й обов'язки та завдання, які покладаються на членів постійно діючої інвентаризаційної комісії, визначені Інструкцією 69.

8.3.2. Додатково до завдань, обумовлених Інструкцією 69, на постійно діючу інвентаризаційну комісію покладаються завдання: з визначення ефективності застосовуваних на підприємстві принципів, методів і процедур облікової політики; з проведення робіт щодо оцінки активів та зобов'язань; з розробки та затвердження пропозицій щодо їх зміни на наступний звітний рік, проведення внутрішнього контролю на підприємстві.

8.4. Інвентаризація каси підприємства проводиться не рідше одного разу на місяць.

9. Поріг суттєвості щодо окремих об'єктів обліку встановлений до 3 % від вартості активів, власного капіталу та усіх зобов'язань.

III. Принципи і методи відображення в бухгалтерському обліку окремих активів і господарських операцій.

1. Основні засоби

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби” підприємством обрано прямолінійний метод нарахування амортизації основних засобів.

Вартісна ознака предметів, що відносяться до малоцінних необоротних матеріальних активів прийнята в розмірі до 1 000 грн.

Амортизацію за МНМА нараховувати в першому місяці використання в розмірі 100 відсотків його вартості.

До наказу додається відомість основних засобів, в якій зазначається їх вартість, строк корисного використання, призначення їх використання, розподіл за групами, а також інформація про встановлену ліквідаційну вартість.

Первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єкта. Залишкова вартість основних засобів зменшується у зв'язку з частковою ліквідацією об'єкта основних засобів або

Первісна (переоцінена) вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням та ремонтом об'єкта, визначену у порядку, встановленому податковим законодавством.

Переоцінка основних засобів можливо відбуватися до суми справедливої вартості.

2. Нематеріальні активи

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 “Нематеріальні активи” підприємством обрано прямолінійний метод нарахування амортизації нематеріальних активів. При цьому ліквідаційну вартість прирівнюємо до нуля.

До даного наказу додається відомість нематеріальних активів із зазначенням вартості, строків корисного використання, призначення їх використання, а також розподіл за групами.

Переоцінка нематеріальних активів можливо відбуватися до суми справедливої вартості.

3. Запаси

Первинна вартість запасів визначається відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 “Запаси”.

При відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється методом собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО).

Організувати аналітичний облік руху товарно-матеріальних цінностей таким чином за підрозділами:

- в бухгалтерії - у кількісно-сумовому вимірі;
- на складах - у кількісному вираженні.

Вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, що передані в експлуатацію, списується з балансу з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації та відповідними особами протягом строку їх фактичного використання.

Сума транспортно-заготівельних витрат ведеться як включення безпосередньо до первісної вартості придбаних запасів.

4. Дебіторська заборгованість

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 “Дебіторська заборгованість” поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, послуги включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Для визначення чистої реалізаційної вартості на дату балансу обчислюється величина сумнівних боргів.

Величину резерву сумнівних боргів розраховувати за методом класифікації дебіторської заборгованості (із застосуванням коефіцієнта сумнівності для кожної групи боржників).

Для створення резерву відкриваються окремі субрахунки за кожним дебітором.

Для розрахунку суми резерву сумнівних боргів застосовувати величину резерву сумнівних боргів за абсолютною сумою сумнівної заборгованості.

За методом застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості величина резерву визначається на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів.

5. Резерви майбутніх витрат і платежів

Не створюється забезпечення для майбутніх витрат та платежів згідно п. 8 розд. I НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність».

6. Зобов'язання

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 “Зобов'язання” зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення.

Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки відображаються за їх теперішньою вартістю з урахуванням умов та виду зобов'язання. Поточні зобов'язання відображаються за сумою погашення.

7. Дохід

Дохід визнається і оцінюється відповідно до вимог Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 “Дохід”.

До складу доходів майбутніх періодів включаються суми доходів, нарахованих протягом поточного періоду, які будуть визначені в наступних звітних періодах.

Порядок оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг відбувається за вивченням виконаної роботи.

8. Витрати.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 “Витрати” витрати відображаються в балансі одночасно із зменшенням активів або збільшенням зобов'язань,

а у Звіті про фінансові результати – одночасно з доходами, для отримання яких вони понесені.

До виробничої собівартості продукції включати:

- прямі витрати;
- загальновиробничі витрати.

Статті калькуляції для собівартості продукції:

1. Сировина та матеріали - запаси (по цінам договору закупки від постачальників);
2. Надання послуг від інших підприємств (по цінам договору про надання послуг);
3. Заробітна плата працівників ділянки склопакетів (з вирахуванням ПДФО та військового збору);
4. ЄСВ зі з/п (п.3);
5. Загальновиробничі витрати;
6. Втрати від браку;
7. Інші виробничі витрати.

Змінні загальновиробничі витрати розподіляються на кожний об'єкт витрат на базі обсягу діяльності продукції виходячи з фактичної потужності звітного періоду.

Постійні загальновиробничі витрати розподіляються на кожну одиницю продукції на базі заробітної плати виробничих робітників (або іншої бази розподілу) при нормальній потужності.

Встановити нормальну потужність 27%.

До собівартості реалізованої продукції включаються:

- виробнича собівартість продукції, яка була реалізована у звітному періоді;
- нерозподілені постійні загальновиробничі витрати;
- наднормативні виробничі витрати.

Витрати, пов'язані з операційною діяльністю, які не включаються до собівартості реалізованої продукції (адміністративні витрати, витрати на збут та ін.), кваліфікуються відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 "Витрати". Вказані витрати вважаються витратами періоду і відображаються у Звіті про фінансові результати. До складу витрат майбутніх періодів включаються витрати, які здійснені у звітному періоді, але підлягають віднесенню до витрат в майбутніх звітних періодах.

IV. виправлення помилок і зміни у фінансових звітах

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах" виправлення помилок, допущених при складанні фінансових звітів у попередніх періодах, здійснюється шляхом коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року.

Виправлення помилок, які відносяться до попередніх періодів, вимагає повторного відображення відповідної порівняльної інформації у фінансовій звітності.

Облікова політика може змінюватися, тільки якщо змінюються статутні вимоги, вимоги органу, який затверджує положення (стандарти) бухгалтерського обліку, або якщо зміни забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності підприємства.

Загальний контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

**Контроль за виконанням конкретних пунктів наказу покладається на:
головного бухгалтера СФГ «Хуторське» Рубаненко Наталі Петрівни**

ДОДАТОК Б

Постачальник **СФГ «ХУТОРСЬКЕ»**

ЄДРПОУ 19312682

П/р: UA703052990000026005050008971

В АТ КБ «Приватбанк» у м. Дніпро МФО 305299

Адреса 49124, вул. Курсанта Скоробогатка, буд. 6, Самарський р-н, м. ДНІПРОПЕТРОВСЬК, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., тел. 0567450238

Платник **ТОВ «ВС Зерномайстер»**

Договір Замовлення № 24 від 30 серпня 2020 р.

Рахунок-фактура № 81/20

від "02" вересня 2020р.

№	Найменування	Од. вим.	Кількість	Ціна без ПДВ	Сума без ПДВ
1	Зерно	т	0.300	527.77	158.33
Сума без ПДВ					158.33
ПДВ					31.67
Всього з ПДВ					190.00

Всього на суму (прописом)

Сто дев'яносто грн 00 коп

Директор

Литвин І.В.

Головний бухгалтер

Рубаненко Н.П.

ДОДАТОК В

0410001

ПЛАТІЖНЕ ДОРУЧЕННЯ № 54

від 03 вересня 2020 р.

Одержано банком

" " 20 р.

Платник ТОВ "ВС Зерномайстер "

Код 363012

Банк платника

Код банку

ДЕБЕТ рах. N

Український Міжнародний Банк у м. Київ

334851

UA673348510000000002600194312

190,00

Одержувач СФГ «Хуторське»

Код 19312682

Банк одержувача

Код банку

КРЕДИТ рах. N

АТ КБ «Приватбанк» у м. Дніпро

305299

UA703052990000026005050008971

Сума словами Сто дев'яносто грн 00 коп

Призначення платежу

оплата за скло зг.рах.№81/20 від 02.09.2020

ДР

М.П.

Підпис

" " 20 р.

ДОДАТОК Г

**Видаткова накладна № 81/20
від "03" вересня 2020р.**

Відправник СФГ «ХУТОРСЬКЕ»

ЄДРПОУ 19312682

П/р: UA703052990000026005050008971

В АТ КБ «Приватбанк» у м. Дніпро МФО 305299

Адреса 49124, вул. Курсанта Скоробогатька, буд. 6, Самарський р-н, м.

ДНІПРОПЕТРОВСЬК, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., тел. 0567450238

Отримувач ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ВС Зерномайстер»

Договір Замовлення № 24 від 30 серпня 2020 р.

№	Найменування	Од. вим.	Кількість	Ціна без ПДВ	Сума без ПДВ
1	Зерно (код УКТ ЗЕД – 700991000)	кв.м.	0.300	527.77	158.33
Сума без ПДВ					158.33
ПДВ					31.67
Всього з ПДВ					190.00

Всього на суму (прописом)

Сто дев'яносто грн 00 коп

Здав

Литвин І.В.

Прийняв _____

ДОДАТОК Д

*Анкета оцінювання середовища внутрішнього контролю на
СФГ «Хуторське»*

Смірнов О.П. (склад), 16.04.2021

Третьяк Т.Л. (адміністрація), 24.04.2021

Працівник: _____ ПБ, дата

Перевірено: _____ ПБ, дата

Можливі записи відповідей: «Так», «Ні»

Питання	Відповідь	Примітки
Блок 1. Організаційна політика підприємства		
Оперативні та стратегічні рішення приймаються адміністрацією за участю штатних працівників?	Ні	
Чи спостерігаються підстави для перекручення керівництвом показників фінансової звітності з реалізації листового скла та склопакетів від попередньо первинних розрахунків покупців; оцінці майна (активів)?	Так	
Чи надається достатня увага організації системи внутрішнього контролю?	Так	
Блок 2. Організаційна структура підприємства		
Чи узгоджений розподіл прав, обов'язків і відповідальності згідно посадових інструкцій?	Так	
Чи здійснюється перевірка господарських операцій керівництвом підрозділу (завідувачами, головним бухгалтером)?	Так	
Чи проводиться контроль адміністрацією (директором Литвином І.В.) за виконанням делегованих прав і обов'язків згідно Вашої посадової інструкції?	Так	
Чи відповідає організаційна структура кількістю штату (підрозділів)?	Так	
Блок 3. Органи управління		
Чи регулярно проводяться наради з директором Литвин І.В. по загальним питанням підприємства (підвищення з/п, зміна загальних правил внутрішнього розпорядку, інше)?	Так	
Чи оформлені рішення наради протоколами або загальними документами?	Так	
Блок 4. Методи делегування прав і обов'язків		
Чи враховує існуючий розподіл прав і обов'язків:		
❖ особливості господарської діяльності?	Так	
❖ можливі конфлікти інтересів підрозділів / осіб?	Ні	Відбуваються суперечки між

		виробничим та складовим підрозділом за часом відправлення/прийняття готової продукції
Чи встановлені: показники оцінювання результатів праці:		
❖ діяльності підрозділів (або окремих штатних працівників)?	Ні	
❖ заходи заохочення (стягнення)?	Так	
Чи укладені договори про повну матеріальну відповідальність: індивідуальну (повну, часткову) або колективну (склад, ділянки виробництва скла)?	Так	
Чи розроблені на підприємстві положення про права та обов'язки працівників структурних підрозділів?	Так	
Блок 5. Результативні методи контролю		
Чи встановлюються причини і винуватці відхилень від встановлених планових показників кошторису готової продукції (скла, склопакетів)?	Так	
Чи здійснюється три види внутрішньогосподарського контролю: попередній, поточний (періодичний) та наступний?	Так	
**Чи передбачені процедури виявлення шахрайства матеріально-відповідальними особами або помилками у документах бухгалтерським апаратом?	-	
Чи здійснюється інвентаризація (ревізія) у всіх випадках, передбачених законодавством?	Так	
Блок 6. Внутрішній контроль (аудит)		
Чи здійснюються на підприємстві функції внутрішнього контролю (аудиту)?	Так	
Чи застосовується письмова звітність про роботу внутрішнього контролю (аудиту)?	Так	
Блок 7. Кадрова політика		
Чи має в цілому штат підприємства відповідний професійно-кваліфікаційний рівень?	Так	
Чи розуміє персонал покладені на нього обов'язки згідно посадової інструкції?	Так	
Чи має місце допомога у випадку питань від керівника Вашого підрозділу?	Так	

**питання працівникам бухгалтерського апарату СФГ «Хуторське»

ДОДАТОК Ж

ВИСНОВОК

з проведення анкетування внутрішньогосподарського контролю

СФГ «Хуторське»

(квітень 2021 р.)

У блоку 1 «**Організаційна політика підприємства**» було виявлено, що високий процент штатного персоналу, не приймають участь (та не мають інформації) про поточні та стратегічні рішення за діяльністю підприємства. Тому, адміністрації потрібно посилити роботу щодо забезпечення взаємозв'язків з підрозділами, у прийнятті важливих поточних та стратегічних рішень.

Результати блоку 2 «**Організаційна структура підприємства**» показують, що були дані позитивні відповіді з приводу фактичної ефективності та результативності контролю по вертикальній організаційній структурі, що описує злагоджену роботу кадрового персоналу.

Блок 3 «**Органи управління**» відобразив, що відбуваються наглядові ради (збори) з працівниками у адміністративній частини, які стосуються питань з кадровим персоналом.

Слід звернути увагу на блок 4 «**Методи делегування прав і обов'язків**», тому що за аналізом анкет працівників підрозділів складу та виробництва, можливо побачити конфліктні ситуації по різним причинам, до яких відноситься: затримання відправлення та доставки готової продукції; незлагодженість складальників склопакетів; суперечки при технологічному процесі готової продукції. Це є сигналом, для проведення контролю з боку директора, у вигляді роз'яснювальної роботи з завідувачами складу та начальником виробництва для усунення даних випадків, що в цілому призводить до затримки процесу діяльності, та як наслідок до витрат.

Анкетування блоку 5 «**Результативні методи контролю**» відображає 100% проведення процедур попереднього, поточного та стратегічного

контролю, яке стосується працівників бухгалтерії та особливо матеріально-відповідальних осіб підрозділів (ревізія, інвентаризація).

Результати анкетування блоку 6 «**Внутрішній контроль (аудит)**» співпадає з результатами попереднього 5 – го блоку, що також описує злагоджену роботу за проведенням контролю у вигляді складанні звітів (документів), а саме: *Накази про проведення планових інвентаризацій, інвентаризаційних описів основних засобів (запасів), звітів (висновків) про проведення процедур внутрішньогосподарського контролю.*

На гарному рівні показники **блоку 7 «Кадрова політика»**, що описує позитивний стан роботи керівників підрозділів (адміністрації) з штатними працівниками, по загальним питанням стосовно прав та обов'язків згідно пунктами *виданими посадовими інструкціями, колективного договору (прийнятим протоколом №2 від 27 квітня 2011 р.), правилами внутрішнього трудового розпорядку (прийнятим наказом директора №34/в від 9 квітня 2008 р.).*

Референт

Третьяк Т.Л.

«3» травня 2021 р.

Ознайомлений:

Директор

Литвин І.В.

ДОДАТОК 3

АУДИТОРСЬКА ФІРМА «АУДИТ-ІНВЕСТ»

49007, м. Дніпро, Вул. Короленко, 15/5, тел. (056) 745 12 88

Ідентифікаційний код: 32241880

П/р 26005791048478 в АТ КБ «ПРИВАТБАНК» м. Дніпро, МФО 305299

Свідоцтво про внесення в Реєстр суб'єкта аудиторської діяльності № 3094 від
26.12.2002р., (продовжений рішенням №349/3 від 28.09.17)

Сертифікат аудитора Юрченко Г.М. № 003421, рішення АПУ № 321/4 від 28.01.2017р.
Сертифікат аудитора Михайлова І.С. № 006418, рішення АПУ № 157/8 від 01.03.2019р.

**Витяг з Аудиторського висновку щодо аудиту розрахунків з покупцями та
замовниками СФГ «Хуторське»
станом на 4 листопада 2020 року**

Директору СФГ «Хуторське»

Литвину Ігорю Володимировичу

Згідно з договором про надання аудиторських послуг № 34/Д від **13 жовтня 2020 року**, аудиторська фірма «АУДИТ-ІНВЕСТ» провела *аудит розрахунків з покупцями та замовниками* на підставі фінансової звітності, облікових даних та первинної документації з контрагентами. *Початок аудиторської перевірки 16 жовтня 2020 р., закінчення 3 листопада 2020 р.*

Відповідальність стосовно визначних даних несе керівництво Товариства. Нашим обов'язком є висловлення висновку стосовно розрахунків з покупцями та замовниками на підставі проведеного аудиту.

Ми провели нашу перевірку у відповідності з *вимогами Закону України «Про аудиторську діяльність» та «Міжнародних стандартів аудиту»*. Ці нормативи вимагають, щоб планування та проведення аудиту було спрямоване на одержання переконливих тверджень щодо відсутності за *дебіторською заборгованістю за розрахунками з покупцями та замовниками* суттєвих помилок. Під час аудиту зроблено дослідження з аналізом сум та інформації, розкритих у джерелах даних, згідно нормативним вимогам щодо організації бухгалтерського обліку та звітності в Україні, чинним протягом періоду перевірки. На нашу думку, проведена аудиторська перевірка з розробленою програмою фахівцями забезпечує основу для аудиторського висновку.

Під час проведеної аудиторської перевірки встановлено, що операції за розрахунками з покупцями та замовниками, які викладені у **РД-3** (додаток №1) проведені з порушенням встановленого порядку. Були виявлені зловживання матеріально-відповідальних осіб та суттєві помилки бухгалтерського апарату, що є негативною стороною фінансового стану, що призводить до збитків.

Для усунення даних порушень, що призводить до збитків, рекомендуємо посилити внутрішньогосподарський контроль з боку адміністрації, для ревізій підрозділів зберігання продукції на предмет прозорості дій матеріально-відповідальних осіб та подальших недопущення помилок бухгалтерським апаратом з боку контролю зі сторони головного бухгалтера СФГ «Хуторське» Рубаненко Н.П..

Проте виявлені невідповідності за цією обліковою ділянкою (дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуг) мають обмежений вплив на фінансову звітність та не перекручують загальний фінансовий стан підприємства.

На нашу думку, за винятком можливого впливу, про який йдеться у параграфі «Підстави для висловлення умовно-позитивної думки», облікові та первинні дані за поточною дебіторською заборгованістю з покупцями та замовниками в цілому представлені достовірно, в усіх суттєвих аспектах фінансового стану СФГ «Хуторське» станом на **3 листопада 2020 р.**, згідно з нормативними вимогами щодо організації бухгалтерського обліку та звітності в Україні.

Директор Аудиторської фірми

О.М.

«Аудит-Інвест»

Єльченко

5 листопада 2020 року